

[Arbejdsministeren.]

somheder. Endvidere er forslaget almindeligt begrundet i den stadig mere specialiserede teknik, der tilsiger, at der i sikkerhedsarbejdet lægges øget vægt på den lokale indsats på virksomheden. Jeg henviser i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 2, 3, 4, 5, 6 og 14, og bemærkningerne hertil — navnlig bemærkningerne til nr. 5.

Herudover indeholder lovforslaget forslag om ophævelse af lov om almindelig arbejderbeskyttelse § 24 og ændring af § 29, således at regler om pasning af dampkedler vil kunne fastsættes administrativt, jfr. forslagens § 1, nr. 7, 8 og 9, samt i § 1, nr. 1 og 10, forslag om visse ændringer i lov om almindelig arbejderbeskyttelse § 1, stk. 2, litra f, og § 31, stk. 5, med henblik på dansk ratifikation af den europæiske overenskomst af 19. januar 1962 om arbejdsforhold for mandskab i køretøjer i international landevejstransport, og endelig i § 1, nr. 11, 12, 13, 15 og 16, forslag om ophævelse af det kommunale maskintilsyn og henlæggelse af dettes hidtidige opgaver til det almindelige arbejdstilsyn.

Om disse forslag henviser jeg til lovforslagets enkelte bestemmelser og bemærkningerne hertil, idet jeg i øvrigt anbefaler lovforslaget til hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Den fg. formand (*Helge Nielsen*): Der er ikke mere at foretage i dette møde. Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 10. december, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) Første behandling af:

Forslag til finanslov for finansåret 1. april 1971-31. marts 1972.

2) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om ændring af lov om forsvarrets organisation m. v. [af Kjeld Olesen m. fl.].

og

Forslag til lov om ændring af lov om forsvarrets personel [af Kjeld Olesen m. fl.].

Mødet hævet kl. 18.30.

37. møde.

Torsdag den 10. december kl. 13.

Formanden: Udvalget angående forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov. (Fremmede straffedommes retskraft) og forslag til lov om fuldbyrdelse af europæiske straffedomme har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Fra følgende medlemmer har jeg modtaget anmodning om, at den af arbejdsministeren i går givne redegørelse om gæstearbejderproblemer må blive sat til forhandling i tinget om muligt onsdag den 16. december:

Albertsen, A. Chr. Andersen, Bundvad, Finn Christensen, Mads Eg Damgaard, Erling Dinesen, Jens Frandsen, Erik Hansen (Ålborg amt), Asger Jensen, Asger Jørgensen, Arne Larsen, Gerda Møller, Per Møller, Helge Nielsen, Simonsen, Valbak og Ømann.

Ifølge forretningsordenens § 19 skal en redegørelse sættes til forhandling senest 3 mødedage efter, at begæring om forhandling er modtaget af formanden. For at kunne imødekomme ønsket om forhandling onsdag den 16. december må jeg derfor udbede mig tingets samtykke til at fravige den nævnte frist, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg tingets samtykke hertil som givet. (Ophold). Det er givet. Sagen vil herefter komme til forhandling onsdag den 16. december.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til finanslov for finansåret 1. april 1971—31. marts 1972.

(Lovforslaget (nr. 65) findes i tillæg D. sp. 1, fremsættelsen i tidenden sp. 1647).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Formanden: Jeg skal fastsætte taletiden for ordførerne til indtil 40 minutter.

Lysholt Hansen: „En talurskov, klemt inde på små 2.000 tættrykte sider i tre bøger, åbnedes i går for offentligheden. Kun de færreste vil dog have glæde af adgangen til finanslovsfor- slagets og den 4-årige budgetoversigts titusinder af tal. I al sin forvaltningsmæs- sige effektivitet er det samlede værk på 2-3 kg. Uigennemtrængeligt og utilstrækkeligt for det store flertal . . . brugbare sammenligninger over vækst og udvikling sikkert kun kan gennemføres af sta- tens højt kvalificerede specialister . . . Man vil derimod kun vanskeligt eller slet ikke kunne finde de oplysninger om de over- ordnede bevægelser over en længere år- række, som for mange borgere kan være direkte politisk bestemmende.“

Disse ord fik finanslovsforlaget med på vejen i Berlingske Tidende den 28. novem- ber. Det er en hård og berettiget kritik af det vigtigste lovforslag, der hvert år be- handles her i tinget, og så tvivler jeg endda på, at kritikken er dækkende. Jeg håber, det er rigtigt, at statens højt kvalificerede speci- alister er i stand til at foretage de omtalte brugbare sammenligninger over vækst og udvikling. Er de i stand til det, må jeg be- klage, at et sådant materiale hverken tilgår finansudvalget eller folketetinget, hvor hoved- parten jo er almindelige dødelige og alt an- det end højt kvalificerede specialister. Hvis der i finansministeriet eller økonomiministeriet findes folk, der er i stand til at give de op- lysninger om de overordnede bevægelser over en længere årrække, som der rigtigt peges på værdien af, så ville det være af afgørende værdi for folketetinget at få dem forelagt. Det får vi blot ikke.

Jeg er ikke økonom, og efter at jeg i for- bindelse med forberedelsen til denne finans- lovdebat har gennemlæst de bedømmelser og udtalelser, der blot de seneste år er afgi- vet af vismændene, af Nationalbanken, af det økonomiske sekretariat, og har konsta- teret fejlbedømmelse efter fejlbedømmelse af den økonomiske udvikling, så er jeg kommet til den konklusion, at enten har vi ikke disse højt kvalificerede specialister, eller også er opgaven uløselig. Derfor famler vi os også i nogen grad frem i blinde i vore økono- miske dispositioner. Mange års arbejde i fi- nansudvalget og i nær kontakt med er- hvervslivet både på arbejder- og arbejds- gi-

verside sammen med visse dele af kapital- markedet giver naturligvis en praktisk mu- lighed for en bedømmelse af den økonomi- ske politik og af de økonomiske udviklings- tendenser, men fast grund under fødderne føler man aldrig at man har ret længe ad gangen. Det kunne måske nås i højere grad, hvis ministrene, det gælder særlig finansmi- nisteren og økonomiministeren, men også statsministeren, ville sørge for, at folketin- get løbende fik forelagt de informationer og bedømmelser fra statens højt kvalificerede specialister på disse områder, som jeg må gå ud fra at regeringen bygger sin økonomiske politik på. Men sådan er det jo desværre ikke.

Selv om det gør mig ondt at måtte sige det, så er det under den nuværende finans- minister helt, helt galt med finansudvalgets muligheder for at få blot en nødtørftig orientering om de økonomiske forhold for slet ikke at tale om den diskussion mellem finansudvalget og finansministeren, som der har været tradition for i en meget lang år- række med skiftende finansministre. Der sidder både på regeringsbænkene og på oppo- sitionens pladser tidligere medlemmer af finansudvalget, der erindrer, hvor frugtbart det har været både for dem, og jeg tror også for de skiftende finansministre, at vi i finans- udvalget med velforberejede finansministre har kunnet krydse klinger om, hvilken øko- nomisk politik der både på kort og længere sigt tjente vort land bedst. Sådan er det ikke mere.

Den 22. september i år fik vi forelagt fi- nansplanen for 1970-71 og 1971-72 bl. a. med et revideret skøn over udviklingen i statens indtægter og udgifter i indeværende år. Den 21. oktober indkaldte vi finansmi- nisteren til møde med finansudvalget, for at vi kunne drøfte denne plan, og vi forberedte forud ministeren på, at vi i øvrigt ønskede hans bedømmelse af de generelle økono- miske problemer, så vi kunne få en drøftelse heraf. Finansministeren havde ingen be- mærkninger at føje til til det notat, vi havde fået om finansplanen, han havde ingen op- lysninger at give om den generelle økono- miske politik. Jeg stillede så finansministeren ikke mindre end 12 spørgsmål om så vidt forskellige emner som kasseoverskuddet, byrdefordelingsreformen og dens virkninger, udviklingen i handelsbalancen, pengeinsti-

[Lysholt Hansen.]

tutternes likviditet og deres indlænsstigning, kreditloft osv. Hr. Grünbaum stillede 4 andre spørgsmål, der på tilsvarende måde havde til formål at fremskaffe grundlag for bedømmelsen af både den forelagte finansplan og den økonomiske politik i de kommende år.

Finansministeren kunne eller ønskede ikke at besvare et eneste af spørgsmålene, så nogen diskussion kunne der altså ikke blive tale om. Han lovede dog at besvare de stillede spørgsmål skriftligt, og det var da i hvert fald noget. Da svarene ikke var kommet efter 3 ugers forløb — og vi plejer minsandten ikke at vente i 3 uger på svar i finansudvalget — rykkede vi for dem, og endelig den 21. november, altså 1 måned efter, indløb svarene, og dem har vi så ikke haft lejlighed til at drøfte siden.

Svarene viste bl.a., at de næsten 7 milliarder kr., de direkte skatter er steget med i indeværende år, og sidste års direkte skatter på i alt godt 10 milliarder kr. — finansministeren selv har givet disse oplysninger i finansplanen — efter finansministerens nye oplysninger ikke var sammenlignelige størrelser. Når der blev foretaget en hel masse korrektioner af finansplanens skøn, ville de direkte skatter i år stige med godt 6½ milliarder kr., som nu skulle sammenlignes altså ikke med de godt 10 milliarder kr., som står i statsregnskabet, men derimod med 20,3 milliarder kr., og derved nåede ministeren i sit skriftlige svar til det resultat, at skatterne „kun“ steg med 32,2 pct. i indeværende år i forhold til sidste år. Hvad er det dog for en fremgangsmåde af en finansminister! Finansministeren mælede ikke et eneste ord i finansudvalget om, at de tal, han havde opstillet i den plan, som både vi og 21 mands udvalget havde fået, ikke kunne sammenlignes med de i samme finansplan opstillede regnskabstal for året 1969-70. Højtærede finansminister, hvilket formål havde det at tilstille såvel finansudvalget som 21 mands udvalget denne finansplan, når tallene ikke var sammenlignelige? Hvorfor gjorde finansministeren ikke i finansudvalget opmærksom på dette forhold, så vi kunne have arbejdet med og diskuteret de relevante tal, i stedet for at ministeren kom og læste op af de noter, som vi i forvejen havde fået tilsendt.

Da „støvsugerbanden“, i øvrigt et morsomt navn, havde afsluttet sit arbejde og regeringen og dens partier havde godkendt planen bl. a. med de lovforslag, som nu ligger til behandling her i tinget i forbindelse med spareplanen, bad vi om, at finansudvalget fik disse forslag tilstillet, så vi kunne begynde arbejdet med det meget tykke finanslovforslag. Vi erklærede os oven i købet indforstået med at modtage disse lovforslag som fortrolige, indtil regeringen ønskede at fremsætte dem i folketinget, for at komme i gang med arbejdet. Vi modtog dem ikke. Et nyt eksempel på, at finansministeren ikke ønsker at give oppositionen rimelige arbejdsvilkår. Og efter at vi i går fra økonomiministeren fik den økonomiske oversigt, så ved vi altså i dag, at finansministeren, da han var hos os, i virkeligheden havde været i stand til at give de oplysninger, som vi ønskede, for hovedparten af bedømmelserne fremgår netop af den økonomiske oversigt. Hvorfor måtte vi ikke få dem?

Når man bliver udsat for denne behandling og har været det igennem lang tid, så giver man ikke meget for finansministerens bemærkninger i fremsættelsestalen om, at man fra regeringens side er villig til at indgå i forhandling om besparelsesforslagene. Men lad mig alligevel spørge: betyder denne bemærkning fra finansministeren, at der er en reel mulighed for at få regeringen til at tage de værste af tidslernerne i den buket, vi har fået præsenteret, tilbage, hvis vi kan finde andre besparelser på finansloven, der beløbsmæssigt svarer til disse? Jeg spørger også, fordi jeg af meddelelser i de borgerlige blade forstår, at det er tanken, at „støvsugerbanden“ skal fortsætte sin velsignelsesrige gerning i den kommende tid. Hvis det er tilfældet, er der for mig at se ikke noget at forhandle om. Så fortsætter man jo blot sin planløse udlugning, der ikke åbner nogen mulighed for prioritering af de opgaver, der skal løses.

I øvrigt vil jeg gerne sætte et spørgsmålstegn ved, om det er i overensstemmelse med grundlovens adskillelse mellem den lovgivende og den udøvende magt, at 9 folketingsmedlemmer fra regeringspartierne forud for finanslovens fremsættelse i folketinget går i gang med og også påtager sig et medansvar for at ændre i et lovforslag, som endnu ikke er kommet til behandling her i

[Lysholt Hansen.]

tinget, et forslag, som det vel alene tilkommer den udøvende magt, nemlig regeringen og dens administration, at stå til ansvar for, indtil det ligger her i folketinget. Når finansudvalgsmedlemmer og blandt disse finansudvalgets formand, til hvis ledelse af finansudvalgets arbejde vi hidtil har haft den største tillid, indlader sig på en sådan sammenblanding af den opgave, de sammen med os andre har, åbent og fordomsfrit at behandle regeringens bevillingsansøgninger, og det ansvar, som nok alene bør være regeringens, så rejser sig for os uvægerligt spørgsmålet, om vi kan fortsætte den hidtidige arbejdsgang ved gennemgang af finanslovsforslaget, hvor finansudvalgets medlemmer jo fordele de enkelte paragraffer imellem sig.

De finansudvalgsmedlemmer, der er medlemmer af „støvsugerbanden“, har jo på forhånd bundet sig til de nedskæringer, som de sammen med regeringen og dens administration har ladet foretage. Og vi andre er uvidende om, hvilke andre poster på finanslovsforslaget der har været og måske stadig er i kikkerten med henblik på yderligere besparelser. Jeg kan sige, at det skaber i hvert fald ikke den tryghed og tillid i finansudvalget, der ellers i alle de år, jeg har siddet der, har kendetegnet udvalgets arbejde.

„Støvsugerbandens“ og regeringens arbejdsfacon med den fremsatte spareplan forekommer mig i øvrigt også i en anden relation at være en total tilsidesættelse af en beslutning, vi har truffet her i folketinget. Jeg tænker på vedtagelsen i 1965 af en folketingsbeslutning om nedsættelse af et udvalg vedrørende de offentlige investeringer, der har den arbejdsopgave

„... løbende at modtage oplysninger af økonomiministeren vedrørende de offentlige investeringer.“

Denne beslutning var resultatet af en debat om de første 3 års budgetter, udarbejdet af den daværende finansminister Grünbaum. Af de nuværende regeringspartier var det venstre med den nuværende landbrugsminister, Henry Christensen, og de radikale med den nuværende statsminister, Hilmar Baunsgaard, som ordførere, der ikke fandt, at en debat her i salen om disse budgetter var tilstrækkelig. Hr. Henry Chri-

stensen sagde ved denne lejlighed den 26. januar 1965 — Folketingstidende 1964-65, sp. 2053 — følgende:

„Jeg ved meget vel, at man på de årlige finanslove tager stilling til enkeltbevillingerne.“

Og han fortsatte:

„Men alligevel vil der på en lang række områder være disponeret på en sådan måde, at det ikke lader sig ændre bagefter. Derfor er opgaven at finde frem til, hvordan folketinget kan få grundlag for sin samlede afvejning og sin indflydelse på prioriteringen, inden afgørelsen, om end ikke formelt, så reelt er truffet.“

Konklusionen af disse betragtninger er derfor, at folketinget må sikre sig en videregående behandling og at få tilstillet det nødvendige grundlag for virkelig at kunne vurdere, hvilken prioritering der må fastlægges.“

Hr. Henry Christensen foreslog derfor nedsættelse af investeringsudvalget på 17 medlemmer med suppleanter, og han føjede til:

„Det måtte så være ministeriernes opgave over for et sådant folketingsudvalg at give de fornødne oplysninger til belysning af såvel grundlaget for som indholdet af de påtænkte investeringsplaner.“

Jeg synes, det var klog tale af den nuværende landbrugsminister, og derfor blev forslaget naturligvis også til lov. Jeg kan derfor ikke undlade at spørge landbrugsministeren — han er her godt nok ikke, men jeg håber, at der er én, der vil være så venlig at bringe det videre til ham — hvad han har gjort for at få den nuværende regering til at leve op til de synspunkter, han dengang havde. Har landbrugsministeren i forbindelse med regeringens og „støvsugerbandens“ nedskæringer i de fastlagte investeringsprogrammer forlangt disse planer forelagt for investeringsudvalget? Er han blevet afvist af den øvrige regering, eller er det de konservative ministre, som altid har været imod et fornuftigt samarbejde mellem regering og folketing om investeringsplanlægningen, der har nedlagt veto mod at forelægge planerne for investeringsudvalget? Nå, men det er måske forkert at spørge landbrugsministeren, han har jo kun været medlem af regeringen så kort, og han har altid været af de

[Lysholt Hansen.]

stille i landet, så han har måske holdt sig tilbage fra at erindre regeringen om denne forpligtelse over for folketinget.

Derfor vil jeg i stedet for spørge den højtærede statsminister, der jo dengang startede sit indlæg i debatten om 3 års budgetterne med følgende citat af forfatteren Ole Wivel:

„Undskyld, men det er så vanskeligt at erindre fremtiden helt nøjagtigt. Det er den følelse, vi må stå med, når vi skal til at diskutere målsætningen for fremtidens investeringer.“

Jeg kan da sige, at nogenlunde samme følelse står vi med, når vi for tredje år i træk skal til at diskutere en spareplan, der som de foregående forelægges, uden at vi får noget at vide hverken om målsætningen for investeringerne eller om, hvordan det i det hele taget skal stilles ind i den økonomiske ramme, der er lagt. Må jeg derfor spørge statsministeren med en lille omskrivning af Ole Wivel: undskyld, men er det også så vanskeligt at erindre fortiden, at statsministeren helt har glemt, at han var medforlagsstiller både til investeringsudvalgets nedsættelse og til udformningen af de pligter, som folketinget pålagde økonomiministeren til løbende at give tinget orientering om de offentlige investeringer? Jeg tror nu, statsministeren husker det. Noget af alt det, han i tidens løb har lovet og sagt, må han dog huske, og det her tror jeg han husker. Jeg spørger derfor statsministeren, hvorfor han ikke som ansvarlig for denne regering drager omsorg for, at hans ministre overholder de forpligtelser, folketinget har pålagt dem.

Under finanslovdebatten i 1968 opfordrede jeg økonomiministeren til i investeringsudvalget at give en sådan redegørelse for investeringsplanerne. Vi fik mødet i januar 1969, da havde økonomiministeren siddet som ansvarlig minister over for investeringsudvalget i et år, uden at han selv havde følt sig foranlediget til at lade udvalget indkalde, det udvalg, som han havde pligt til løbende at holde orienteret. Han er altså ikke just nogen sprinter, tør man sige, og siden er han gået totalt i stå. For jeg kan føje til, at ud over sættemødet, som holdtes i 1969-70, har udvalget overhovedet ikke været indkaldt i 2 år. En sådan nedvurde-

ring fra en ansvarlig ministers side af en så væsentlig beslutning vedtaget af et enigt folketing burde få parlamentariske følger for økonomiministeren, og jeg afventer med spænding ministerens forklaring i morgen på, at han ikke i 2 år har haft en eneste oplysning at give det udvalg, han er parlamentarisk forpligtet til at holde løbende orienteret. Og så vil jeg gerne opfordre ministeren til, inden han svarer i morgen, at læse Folketingstidende fra 26. januar 1965, sp. 2047-2127, for at han kan danne sig et indtryk af, hvilken forpligtelse folketinget har pålagt ham. Den var nemlig vidtrækkende. Han vil så opdage, at en række af de ting, han har foretaget sig, og som regeringen har foretaget sig i de forløbne 2 år, burde have været forelagt i investeringsudvalget. Det gælder således de perspektivplaner for investeringer over en længere årrække, som den højtærede finansminister under debatten sidste år lovede ville blive lagt frem. Må jeg spørge finansministeren: hvor bliver i øvrigt disse planer af? Og jeg vil gerne spørge: skal „støvsugerbanden“ også censurere dem, inden de forelægges for folketinget?

Lad mig så som afslutning på mine bemærkninger om, hvor dårligt de forelagte bespareelsesplaner på godt 1/2 milliard kr. i år og på 1 milliard kr. pr. år i de følgende 4 år harmonerer med tidligere ønsker om en fornuftig planlægning i den offentlige sektor. Jeg vil gerne gøre det helt klart, at vi fra socialdemokratiets side ikke vil medvirke hverken til sociale nedskæringer eller nedskæringer, der rammer uddannelsessektoren på en pædagogisk uforvarsig måde eller således, at der lægges nye økonomiske hindringer i vejen for dem, der ønsker at udanne sig. Skal der spares på statens udgifter, og det er tænkeligt, så skal det ikke foregå efter tilfældighedens og hastværkets princip, som det er tilfældet med de fremlagte spareforslag. Så må besparelserne bero på en nøje gennemgang af finanslovsforslaget, hvorved man for lovbestemte udgifters vedkommende bedømmer, om de principper, ud fra hvilke lovene i sin tid er lavet, nu er ændret, så det vil være rimeligt at ændre lovene eller ophæve dem, og kan en sådan kritisk gennemgang foregå på lige fod, og uden at regeringspartierne på forhånd er bundet, er vi villige hertil. Det er dog imervæk sådan, at hovedparten af lovene

[Lysholt Hansen.]

har socialdemokratiet sit store medansvar for, og så kan vi ikke acceptere, at tilfældige folketingsmedlemmer i løbet af mindre end 14 dage sidder og hitter ud af, at de og de love skal ændres eller ophæves.

Da de enkelte lovforslag, der er led i spareplanen, kommer til behandling her i tinget hver for sig, skal jeg ikke gå nærmere ind på disse. Vi vil i den kommende tid i finansudvalget få lejlighed til kritisk at gennemgå de enkelte poster i spareplanen. Vi må her prøve at finde ud af, hvor stor en del af de foreslåede besparelser på drifts- og anlægsbudgetterne der er virkelig besparelser. I 21 mands udvalget har finansministeren erkendt, at en betydelig del af besparelserne beror på, at der har været optaget bevillinger, som man simpelt hen ikke af den ene eller den anden grund har kunnet bruge, og sådanne besparelser er det jo ingen heltegering at nå frem til. Finansministeren har lovet at undersøge, hvor stor en del af de 528 mill. kr. der er kommet til veje på denne måde, og det er da nu, hvis ikke jeg husker galt, 14 dage eller 3 uger siden, ministeren lovede det, så måske kan vi få det at vide i morgen.

Måske kan vi i finansudvalget finde flere af den slags besparelser, så vi kan undgå nogle af de forslag, som betyder, at mennesker med de laveste indtægter kommer til at bære større byrder, end rimeligt er, enten direkte i form af større bidrag til arbejdsløshedskasse, sygekasse, betaling til børneinstitutioner, betaling for undervisning eller indirekte ved, at staten lægger udgifter over på kommunerne. Jeg må måske erindre de politikere, der i deres visdom har fundet ud af disse besparelser, om, at timelønnen for titusinder af arbejdsmænd i provinsen endnu ligger på kun 11 kr. 9 øre, og at andre grupper på arbejdsmarkedet ligger med en endnu lavere timeløn. Mon ikke man skulle tænke sig om endnu en gang, inden man lægger øgede byrder på disse mennesker, som bestemt ikke i kraft af et for stort

forbrug har bidraget til vor dårlige handels- og betalingsbalance.

Det bringer mig over til at spørge finansministeren, om han ikke med den finanspolitiske stramning, han dels i år, dels i det kommende år gennemfører set i relation til de indkomstforudsætninger, regeringen har opstillet for lønoverenskomsterne, begynder at nære betænkeligheder med hensyn til den lammelse af initiativet, som han som oppositionsordfører bekymrede sig så stærkt for, da skattetrykket endnu kun udgjorde 37 pct. mod nu tæt op mod 50 pct. af nationalindkomsten.

Får regeringen gennemført sin indkomstpolitik, vil de erhvervsaktive befolkningsgrupper i det kommende år næppe få nogen stigning i de gennemsnitlige disponible restindkomster. Man må derfor spørge sig selv, om regeringen med sin overbudgetteringspolitik, med det kæmpestore kasseoverskud i det kommende år, og også i det forløbne for øvrigt, når sit mål, nemlig den nedsættelse af forbruget, som skulle resultere i en bedre handels- og betalingsbalance. For indeværende år kan man allerede konstatere, at det gør man ikke. Handelsbalanceunderskuddet, der i de tre første kvartaler af 1970 er nået op i nærheden af 6 milliarder kr., vil efter alt at dømme komme op på den anden side af de 6,3 milliarder kr., der blev resultatet for året 1969. Det vil sige, at regeringen i de tre første år har lige så stort et handelsbalanceunderskud som i de fem foregående år under socialdemokratisk ledelse. Det var vel ikke just det, befolkningen havde ventet.

Betalingsbalanceunderskuddet har ikke formet sig stort bedre. Rekordunderskuddet i 1969 på 3,1 milliarder kr. vil efter alt at dømme i år nå op, om ikke på 4, så dog i nærheden af 4 milliarder kr., selv om der må forventes en nedgang i årets sidste måneder, bl. a. fordi den aftagende produktionsstigning giver et mindre importbehov, og fordi prisstigningerne på de varer, vi importerer, er taget af, samtidig med at vor egen eks-

[Lysholt Hansen.]

port er vokset nogenlunde i samme tempo som i de forudgående måneder.

For det kommende år budgetteres der med et overskud på statens drifts- og anlægsvirksomhed på 3.600 mill. kr. Der er altså tale om en betydelig opsugning af købekraft, fordi størstedelen af pengene sættes hen på statens konto i Nationalbanken. Hvor stor en begrænsning af efterspørgslen og forbruget det resulterer i, er det nok vanskeligt at bedømme. Jeg spurgte ministeren om, hvad regeringen tilsigtede sidste år, uden at få svar på det. Jeg har set efter i den økonomiske oversigt, vi nu har fået, om der er en bedømmelse af, hvordan dette overskud på anlægs- og driftsvirksomheden vil virke på vore forbrugsmuligheder, men jeg ser ingen bedømmelse, og jeg synes, at det er lidt betænkeligt, at man bare fortsætter med stadig stigende overskud på drifts- og anlægsvirksomheden, hvis man ikke kan se et resultat.

Ser man på udviklingen i opsparingen i indeværende år, må man uvægerlig spørge sig selv, om ikke befolkningen har reageret mod den voldsomme skatteudskrivning og den stærke stigning i priserne på en måde, som regeringen ikke havde regnet med. Jeg tror simpelt hen, at mange har sagt: vi kan ikke nedsætte vort forbrug, og endnu flere har sagt: vi vil ikke nedsætte vort forbrug. I stedet for at foretage den private opsparing, som de ellers plejer, har de undladt at spare op eller ligefrem tæret af allerede foretagne opsparing. I så fald er virkningen altså blevet den stik modsatte af det tilsigtede med den stramme finanspolitik.

Jeg har i de tidligere omtalte samråd med finansministeren bedt ham undersøge, hvorledes det er gået med den private opsparing i de forløbne år, og vi har også modtaget et svar, der godt nok siger, at på grundlag af det materiale man nu har om pengeinstitutterne, kan man ikke sige noget om, hvordan det er gået med den private opsparing. Men da opgørelsen, som vi fik fra finansministeren, viser, at medens der i 1969 var en stigning i indlånet i pengeinstitutterne fra 10 til næsten 17 pct. fra måned til måned, er stigningen i 1970 nu kommet ned på 5,1 pct., og 5,1 pct., højtærede finansminister, svarer ikke engang til rentetilskrivningen. Da jeg så disse tal — og det var, før den økonomi-

ske oversigt kom — satte jeg mig for at prøve at hitte ud af, hvordan det kunne hænge sammen. Ministeren mente altså ikke, der var tale om en nedgang i opsparingen. Jeg gjorde det ved at spørge et par af de pengeinstitutter, jeg har forbindelse med, for at få at vide, hvordan almindelige mennesker havde handlet med deres opsparing i det forløbne år. Der har jeg fået den klare besked, at det er et helt generelt træk, at man simpelt hen har taget penge ud løbende året igennem for at klare sine forpligtelser eller det forbrug, som man har ønsket at have.

Ved den økonomiske oversigt, som kom i går, fik vi så bekræftet, at den stramme finanspolitik, som efter regeringens opfattelse er et vigtigt led i den økonomiske politik, er slået fejl. Den har i virkeligheden ramt opsparingen. Men hvis der er nogen partier, der har sagt, de var opsparingsvenlige, er det de nuværende regeringspartier, og jeg spørger: hvad får denne situation regeringen til at foretage sig? Hvad vil man gøre over for det? Jeg synes, det er et af de få punkter, hvor den økonomiske oversigt fører helt klar tale, idet den helt utvetydigt fastslår, at det er lønmodtagernes opsparing, der er faldet. Dette er meget beklageligt, for det er netop den befolkningsgruppe, der gennem en årrække har tegnet sig for en stadig stigende andel af indlånene i pengeinstitutterne.

Da jeg nu i nat læste den økonomiske oversigt — jeg fik den først i går — som jeg vel må regne med at regeringen står bag ved, savnede jeg som sagt nogle synspunkter om de konsekvenser, som denne ændring af den private opsparing efter regeringens opfattelse må få. Det håber jeg finansministeren vil fortælle os lidt om i morgen. At det ville gå sådan med opsparingen, kan vel ikke være kommet helt bag på regeringen, selv om finansministeren så sent som den 22. november afviste min formodning om denne udvikling.

Jeg må måske gøre opmærksom på, hvad jeg sagde den 11. december sidste år under første behandling af finansloven om mulighederne for at fastholde den private opsparing i 1970. Jeg sagde ordret følgende — Folketingstidende 1969-70, sp. 2128:

Et kasseoverskud på 1½ milliard kr. kan efter mit skøn kun bevirke en for-

[Lysholt Hansen.]

brugsbegrænsning på knap 2 pct., og det gælder kun, hvis folk ikke nedsætter deres sædvanlige opsparing og undlader at bruge deres tidligere opsparing for at betale den forhøjede skat. Der er vel sandsynlighed for, at nogle vil gøre sådan, at de vil undlade opsparing eller forbruge af den opsparing, de har haft.“

Den økonomiske Årsoversigt konstaterer nu, at det gik nøjagtig, som jeg forudsagde for et år siden, eller som jeg havde en fornemmelse af at det ville gå, men det er altså kommet bag på regeringen og de økonomiske eksperter. Jeg vil gerne straks sige, at det er ikke for at stå og prale, at jeg citerer det. Jeg tog på andre punkter fejl i min bedømmelse sidste år af udviklingen. Men skal de debatter, vi fører her inde om finansloven have nogen som helst betydning, må det være sådan, at regeringen i årets løb også følger de udviklingstendenser, vi andre peger på, og ikke blot lægger papirerne til side og siger, når en debat som denne er ovre: nå, endelig slap vi ud af den debat. Den katastrofale udvikling i opsparingen havde man nemlig for længst kunnet konstatere, bare man havde bedt nogle enkelte pengeinstitutter om måned for måned at følge, hvorledes et repræsentativt udsnit af kunderne forholdt sig med hensyn til deres opsparing.

Selv om jeg altså ikke gør mig store forhåbninger om at blive hørt, hverken af finansministeren eller økonomiministeren, vil jeg alligevel advare mod, at man stiller sig tilfreds med den økonomiske oversigts forventninger om, at det nok kun var et overgangsfænomen, og at lønmodtagernes opsparing i 1971 nok vil falde tilbage i de gamle folder igen. Jeg frygter, at det vil gå modsat. Efter at folk nu har fået besked om deres trækprocent, der for de fleste lønmodtagere har fået en betydelig stigning, sporer jeg i hvert fald en betydelig modløshed hos folk. Den frygter jeg vil bevirke, at deres opsparing falder yderligere, og at de fortsat vil hæve deres indestående, det vil måske endog føre til, at adskillige af dem vil nedsætte deres indtægter med et deraf følgende fald i produktionen.

Jeg vil også sætte et stort spørgsmålstegn ved oversigtens tro på, at B-skatteyderne har opsparet penge til betaling af det bety-

delige beløb, tilsammen 2½ milliard kr., som de i 1971 skal indbetale i slutskat, fordi de, som vi i øvrigt allerede sagde sidste år, har indbetalt alt for lidt i 1970, da de i vid udstrækning har forskudsangivet deres indtægter på grundlag af indkomsten i 1968. Jeg tror tværtimod, vi vil opleve, at masser af disse B-skatteydere allerede inden udgangen af februar vil optage betydelige lån i pengeinstitutterne for at kunne indbetale manglende skat rentefrit, og jeg tror, at dette vil fortsætte året ud i 1971. Det er min overbevisning, at hovedparten af den skatte-kredit, de selvstændige har opnået, simpelt hen er gået ind som driftskapital.

Må jeg i øvrigt erindre finansministeren om den diskussion, vi havde sidste år om, hvor stor en del af de skatter, afgifter og kontingenter, som skatteyderne skal betale til det offentlige, vil udgøre af nationalproduktet. Dengang var finansministeren helt afvisende, da min formodning gik ud på, at den nuværende finansminister ville blive den første, der ville få skatterne til at stige over grænsen på 50 pct. i forhold til nationalproduktet. Når man nu læser den økonomiske oversigt og ser på det foreliggende finanslovsforslag, tror jeg nok finansministeren i morgen bliver nødt til at stå op og give mig ret i, at alt tyder på, at det bliver sådan, at denne regering kommer til at udskrive over 50 pct. i skatter i forhold til nationalproduktet.

Jeg beklager meget, at det er gået sådan. Men en af hovedårsagerne til, at det er gået sådan, er, at kommunerne både sidste år og i år er blevet tvunget til at sætte skatterne klækkeligt op, dels på grund af at staten har læsset flere og flere byrder over på dem, dels fordi de har fulgt økonomiministerens opfordring om at udskrive højere skatter for at nærme sig statens selvfinansieringsgrad.

Med undren læste jeg i øvrigt i morges aviserne, at økonomiministeren nu tænker på at gribe ind over for kommunerne, så de ikke skal sætte for meget i gang, når de til november får udbetalt deres del af restskatten på ca. 1,6 milliarder kr. Jeg vil gerne høre fra økonomiministeren, hvordan det skal ske. Jeg troede, vi her i tinget var enige om, at et af formålene med kommunalreformen var, at penge og ansvar i højere grad skulle følges ad. Det har i hvert fald været god borgerlig tale. Er man nu allerede ved

[Lysholt Hansen.]

at opgive denne tanke, endnu inden kommunerne har modtaget de penge, som deres borgere har indbetalt i skat til anvendelse til kommunens formål?

Sidste år blev det i øvrigt fremhævet både af regeringen, fru Grethe Philip og hr. Damsgaard, at byrdefordelingsreformen ville blive fortsat, så resultaterne af skatteudligningen kommunerne imellem ville kunne ses allerede for det år, vi nu snart går ind i. De tal, vi i finansudvalget har modtaget for de enkelte kommuners udskrivningsprocenter, viser imidlertid ikke nogen udvikling i denne retning, tværtimod. Hvor der sidste år var 95 kommuner, der havde mellem 18 og 19 pct., er tallet i år oppe på 122. Vi havde sidste år 18 kommuner med en procent mellem 20 og 21,9; i år er der 92; og hvor der sidste år var én kommune med en udskrivningsprocent mellem 22 og 24, er det i år 21, der er nået derop. Endelig har vi en enkelt kommune, der er helt oppe over de 24 pct., hvis ikke jeg husker galt på 27 pct. Er det underligt, at folk vander sig, når vi er kommet dertil, at den mindste trækprocent i en kommune er 47? Vil regeringen da ikke snart indse, at en sådan forskel i beskatningen fra kommune til kommune ikke kan opretholdes, hvis ikke vi skal gøre også de erhvervsmaessige muligheder i de økonomisk svageste stillede dele af landet helt håbløse? Det lovede hr. Damsgaard mig jo sidste år ikke skulle ske, i hvert fald ikke under denne regering.

Jeg havde lyst til også at gøre nogle bemærkninger om pengepolitikken, herunder den høje rente og den stramme kredit. Jeg skal imidlertid indskrænke mig til at spørge regeringen: hvilke konsekvenser agter man at tage af det forhold, at kreditstramningen har berørt erhvervslivet så hårdt, at vel mellem 500 og 1.000 virksomheder er krakket i 1970? Hvor mange skal følge efter i 1971? Selv om der også er enkelte store virksomheder, er det jo mest de små virksomheder, det går ud over, fordi de ikke har de samme muligheder for at optage lån i udlandet i form af kortfristede kreditter, og vel også fordi de har vanskeligere ved at låne i pengeinstitutterne.

Det fører mig over til en enkelt bemærkning om vor samlede udenlandske gæld, der vel i år kommer op et sted mellem 14 og 15

milliarder kr.; jeg har ikke tallet nøjagtigt, men vil gerne have det. Jeg har nok set, at man i den økonomiske oversigt er tilfreds med, at det har været muligt for erhvervslivet at opnå så store lån i udlandet, og at man håber, at det vil fortsætte i 1971 — og som den økonomiske situation er her i landet, må vi vel nok dele denne opfattelse. Men jeg vil ikke undlade at gøre opmærksom på den fare, der ligger i sammensætningen af vor udenlandske gæld, set i relation til vor meget beskedne valutabeholdning.

Ja, jeg vil gerne slutte her, men dog forinden meddele, at et af min gruppes medlemmer senere vil gøre nogle bemærkninger om et detailemne. Nu går vi så i gang med arbejdet i finansudvalget, og jeg håber, at vi der vil nå resultater, der vil ændre det billede, vi har foran os i dag, ikke mindst det dystre billede, der er tegnet i den økonomiske oversigt. Så må vi håbe, at alle disse mørke skyer i nogen grad kan fjernes, i hvert fald fjernes sådan, at de ikke skal ramme de svageste stillede af befolkningen hårdest. Jeg er spændt på, hvor langt vi når i denne retning, inden vi kommer til næste korsvej.

Niels Ravn: Finansloven og dens virkning på den økonomiske aktivitet er et centralt led i hele den økonomiske politik, men også kun ét led.

Det problem, som den økonomiske politik skal angribe i disse måneder, er det store underskud over for udlandet. Et sådant underskud kan vel have lov til at løbe nogle år, men vi har nu haft et i et helt tiår. Under DM-krisen i fjor så vi, hvor farligt et underskud bliver, når det finansieres ved kortvarige lån og kreditter i udlandet. Derfor må vi nu bort fra disse store årlige underskud over for udlandet. Kommer der ad åre en ny international valutakrise, er vi stadig udsat. Hvis vi ikke vender udviklingen nu, kan vi senere komme til at betale med arbejdsløshed, fordi det så kan blive nødvendigt at foretage en pludselig og kraftig opbremsning. Baggrunden er jo, at vi forbruger og investerer mere, end vi selv kan tjene gennem produktion og tjenesteydelser. Vi må derfor producere mere, og vi må nøjes med at sætte forbruget op med det beløb, vi har råd til.

Den anden side af det økonomiske pro-

[Niels Ravn.]

blem, den, vi mærker mest til i det daglige, er inflationen. I adskillige år steg priserne i Danmark mere end i næsten alle andre lande, og selv om vi i denne henseende har ligget lidt bedre placeret i de allersidste år, skal vi ned på en langsommere stignings-takt. Inflation og prisstigninger giver ikke blot dårligere konkurrenceevne over for udlandet, det giver også utryghed i den daglige tilværelse og en manglende tillid til penge, som kan smitte af på andre sider af livet. Vi må altså finde frem til en bedre balance og gøre det hurtigt.

Efter min mening har vi fire metoder til rådighed, og de må bruges alle fire.

Den første metode er pengepolitikken. Her har vi gennem den høje diskonto, den øgede selvfinansiering i byggeriet og kreditrestriktionerne lagt et loft over kreditmulighederne, og det loft må holdes, indtil der virkelig er bedring i sigte.

Den anden fremgangsmåde, vi har til vor rådighed, er finanspolitikken, altså den stramning af økonomien, som sker ved, at staten inddrager flere penge, end den selv forbruger. Også den må vi fortsætte med, i hvert fald i næste finansår. Det foreliggende finanslovsforslag lever her op til forventningerne, men kun takket være de yderligere besparelser, der kom til i sidste øjeblik. Ja, man må vel endda spørge sig selv, om vi ikke i finansudvalget skulle behandle forslaget ud fra den forudsætning, at vi måske kunne finde enkelte nye sparemuligheder, sådan, at balancen mellem statens aktivitetsstigning og den forventede produktionsstigning blev fuldkommen.

I den forbindelse vil jeg gerne pege på bygge- og anlægssektoren. Det kan vel være svært i dag at overskue, hvordan den samlede anlægsvirksomhed forløber næste år, men én ting er sikker: vi må ikke risikere, at de store offentlige igangsættelser, som trods anlægsstoppet har fundet sted i den sidste tid, igen sætter gang i kapløbet mellem priser, lønninger og skatter. Den økonomiske oversigt, som vi fik forleden dag, peger meget tydeligt på, at der må være arbejdskraft til rådighed for eksporten og for de virksomheder, der konkurrerer med importen. Den peger også på, at forbruget skal holdes i ave. Men er der noget, der har ten-

dens til at omsætte sig i øget forbrug, så er det en for stor bygge- og anlægsvirksomhed.

Den tredje fremgangsmåde, vi kan anvende for at vende udviklingen, er indkomstpolitikken. Oversigten fra det økonomiske sekretariat har som sit hovedpunkt, at indkomstpolitik er nødvendig for at sikre beskæftigelsen. Der peges på, hvor smal den margin er, som Danmarks økonomi skal balancere på, for at vi både kan undgå arbejdsløshed og inflation. Men oversigten giver også håb om, at vi kan nå dette mål, hvis indkomstpolitikken lykkes.

Vi har i mange år været vant til indkomststigninger, der satte rekord i forhold til andre lande, men som til gengæld udhulede pengeværdien og forringede konkurrenceforholdene over for udlandet. Regeringen har nu lagt en plan frem til en politik, der skal stoppe denne tilstand. Alle må være interesseret i, at denne politik bliver realiseret. Hvad fornøjelse har man af den sidste del af indkomststigningen, hvis den blot opluges af prisstigninger, der kunne være undgået? Var det da ikke bedre at nøjes med de indkomststigninger, der virkelig er baggrund for? Det betyder jo, at vi bedre kan konkurrere og dermed i det lange løb blive langt rigere.

Det er ikke let at få brikkerne i indkomstpolitik til at falde på plads. Hver gruppe, ja, vel hver enkelt af os, har så let ved at få øje på, hvor andre kan nøjes med en mindre stigning, og så svært ved at se, hvor meget vi selv skal give afkald på. Regeringens politik er bygget på, at alle må være med — og alle skal med. Det er ganske uberettiget, når nogle fremstiller denne politik som lønmodtagerfjendtlig. Den er startet med et prisstop, som kan være hårdt nok at bære både her og dér. Den skal munde ud i ligelige indkomststigninger for alle grupper, og anderledes kan det heller ikke være.

Jeg tror, alle er enige om, at vi skal nå det resultat, som regeringen har sat som mål. Det er ikke let at afbalancere tingene mellem de forskellige grupper, men det skal gøres, og jeg er sikker på, at befolkningens store flertal venter, at myndigheder og organisationer gør deres yderste for at nå det fælles mål. Gør de det, og gør vi det, vil målet også blive nået.

Den fjerde mulighed, vi har til vor rådigh-

[Niels Ravn.]

hed, er produktionspolitikken, de foranstaltninger, der kan gøre det lettere at udvikle landets produktion, omsætning, beskæftigelse osv. Gennem egnsudvikling, støtte til forskning og produktudvikling, udbygning af erhvervsuddannelse og anden undervisning og meget andet kan vi nå langt frem. Der er for mig ingen tvivl om, at den tilbageføring af afskrivningsreglerne til de oprindelige skalaer, som skete for godt to år siden, har bevirket, at der er mere dansk produktion og mere dansk beskæftigelse, end der ellers ville have været. Regeringen har gjort meget på disse områder.

Også skattepolitikken må med. Sambeskatningens ophævelse, reglerne for medhjælpende hustruers beskatning og skatte-loftet har deres betydning. En ændring af aktieselskabsbeskatningen med ophævelse af dobbeltbeskatningen i forbindelse med kravet om større åbenhed i regnskaberne vil også være et skridt frem. Vi bør hele tiden søge produktionen fremmet med vekslende konkrete foranstaltninger, der undersætter et frit erhvervsliv, og ikke med forfløjne teorier om kæmpefonde og statsindflydelse, der kun kan sætte udviklingen tilbage.

Finanslovforslagets mange tal er blevet livligt kommenteret, og det, man navnlig har hæftet sig ved, er de store stigninger såvel på udgifts- som indtægtssiden. Jeg vil i det følgende forsøge at komme lidt ind bag ved tallene.

Der er for mig at se på dette område tre helt afgørende faktorer. Den første er, som det også fremgår af finansministerens fremsættelsestale, omlægningen til kildeskat, og et sammenligningsgrundlag er faktisk ikke til stede. Nogle af stigningerne skyldes som nævnt af finansministeren overgangsfænomener. Jeg tænker her på de 400 mill. kr. af skatteprovenuet fra 1969-70, der reelt burde have figureret på dette års indtægtsside, men optræder i indeværende års kapitalbudget. At den kommunale indkomstskat nu opkræves af staten, har som nævnt af finansministeren fra 1969-70 til 1970-71 givet staten en indtægtsstigning på ca. 1.300 mill. kr., der ikke er udtryk for nogen stigning i statsskatterne. Af blivende varighed er omlægningen af beskatningen af pensionister, der har været med til at forhøje tallene på såvel indtægts- som udgiftssiden i inde-

værende finansår. Alle disse ting bør der korrigeres for, før tallene er sammenlignelige med tallene under det gamle skattesystem. Dette syndes der ofte imod, når man bedømmer stigningen på finanslovens budgetter.

Det andet, jeg vil nævne i denne forbindelse, er, at af de samlede udgifter på 36,7 milliarder kr. går de 13 milliarder kr. til socialministeriet og godt 5 milliarder kr. til undervisningsministeriet. Det er for de to poster under ét mere end en fordobling i forhold til det finanslovforslag, den nuværende regering i sin tid overtog fra den socialdemokratiske regering. Jeg beder hr. Lysholt Hansen om at notere sig dette, når han ivrer så meget imod regeringens spareforslag og taler om, at de har social slagside. Selv om en del af denne meget store udgiftsstigning skyldes regnskabs tekniske forhold, har der også reelt været tale om en meget hurtig vækst i aktiviteten på disse områder.

I denne forbindelse bør det måske tilføjes, at selv efter de besparelser, som nu kritiseres så voldsomt fra socialdemokratisk side, er stillingen den, at af en samlet stigning i driftsudgifterne på 3,9 milliarder kr. fra indeværende til næste finansår skyldes de 2,5 milliarder kr. alene stigning i social- og undervisningsministeriets budgetter. Disse tal viser klart, hvor hul den socialdemokratiske agitation er, når man forsøger at fremstille den nuværende regering og de nuværende regeringspartier som mindre socialt indstillet og mindre forstående over for undervisning og uddannelse end tidligere socialdemokratiske regeringer. Tallene modbeviser på enestående vis disse postuler.

Den tredje hovedfaktor, jeg vil nævne, er, at løn- og prisstigningerne fra indeværende finansår til det forelagte forslag andrager ca. 2 milliarder kr.

Der kan også være grund til at gøre opmærksom på, at hovedparten af statens udgifter, 20,6 milliarder, går til tilskud og det, vi kalder indkomstoverførsler, altså pensioner; tilskud til kommuner, studerende, landbrugsstøtte m. m. Disse tal viser, at en begrænsning af statens udgifter må medføre, at folk selv betaler mere for nogle af de ydelser, som det offentlige stiller til rådighed på skatteborgernes regning, og det viser desuden, at man må tage op til overvejelse,

[Niels Ravn.]

om der fortsat er en rimelig begrundelse for en række af de tilskud, der er indført i årenes løb.

Gennemgangen af de lovbundne udgifter har givet resultat, men det betyder ikke, at dette arbejde så kan betragtes som overstået. Tværtimod vil det efter min opfattelse i en dynamisk tid som den, vi lever i, være nødvendigt hvert år forud for udarbejdelsen af finanslovsforslaget at foretage en kritisk gennemgang af de lovbundne udgifter for at bortluge dem, tiden er løbet fra. Det skal nok vise sig at give resultat.

Nye udgiftkrævende opgaver melder sig som bekendt af sig selv, og jeg peger i denne forbindelse på forureningsproblemerne, der nok skal vise sig i de kommende år at ville kræve nye bevillinger. Men dem, tiden er løbet fra, kræver det en indsats at komme af med. Jeg benytter lejligheden til at henstille til finansministeren at en sådan gennemgang bliver en årlig tilbagevendende ting.

Ser vi dernæst på antallet af de ansatte i statens tjeneste, viser det sig som også påpeget af finansministeren, at personalelofterne stort set er holdt. Vi kan her konstatere det samme, som når det drejer sig om bevilling af penge, nemlig at det er inden for socialvæsenet og undervisningsvæsenet, der har fundet stigninger sted, henholdsvis med 1.400 og 1.000 flere end året før.

Det må noteres, at antallet af ansatte i forsvaret er mindsket med 1.000 mand ved rationalisering, især i de civile områder, og at statsbanerne har sparet 400. De to ministre, der har ansvaret her, fortjener tak for den her gennemførte rationalisering, der, så vidt jeg kan bedømme det, er gennemført, uden at det overhovedet er gået ud over effektiviteten inden for de pågældende styrelser. Særligt inden for forsvaret og DSB kan vi her se resultater af løbende rationaliseringer. Også på en række mindre områder har vi set rationaliseringsgevinster i form af personalebesparelser i de allerseneste år. For disse to ministeriers vedkommende er det ikke mindst egne bestræbelser, der har givet resultat. Men det må være af betydning fremover, at statens rationaliseringsorgan nu er organiseret som departement og har fået større myndighed til at gå ind overalt i statens område.

Jeg vil gerne rose nogle enkelte ministre,

herunder finans- og forsvarsministeren, for at bruge private rationaliseringsfirmaer til at gennemgå administrationsområder, hvor hurtige undersøgelser var påkrævet. Jeg tror, vi skal videre ad denne vej, og vil gerne opfordre andre til at tage ekstra fat på rationaliseringen, så det seneste års fremskridt kan følges op.

Jeg vil også gøre opmærksom på, at administrationsdepartementet har en meget vanskelig opgave ved at fremme rationalisering, der resulterer i personalebesparelser. Vi må alle gøre vort til, at det offentlige ikke sluger en for stor del af arbejdskrafttilvæksten på erhvervenes bekostning.

Tallene viser, at stigningstakten i det forelagte finanslovsforslag i forhold til indeværende år er meget væsentligt neddæmpet. Af stigningerne i udgifterne skyldes som nævnt 2 milliarder kr. eller 60 pct. pris- og lønstigninger. Den reelle stigningstakt, når der korrigeres for pris- og lønstigninger, udgør herefter 4-5 pct. eller dog nede i nærheden af den forventede produktionsstigning. Dette understreger nødvendigheden af, at regeringens oplæg til en indkomstpoltisk løsning gennemføres, så vi kan få ro på pris- og lønområdet. Det er den eneste udvej, hvis den totale stigningstakt i udgifterne også skal bringes i overensstemmelse med produktionsstigningens rammer. Sammenligner vi den reelle stigningstakt på 4-5 pct. med stigningstakten i de nærmest foregående år, hvor den var henholdsvis 7 og 8 pct., og under den socialdemokratiske regerings sidste år 10 pct., ja, så er vi altså på den rette vej, og derfor drejer det sig om, at den kurs, der er lagt, også holdes.

At andre også har forståelse herfor, fremgår bl. a. af smedenes blad Metal fra 1. december i år, hvor der bl. a. skrives:

„Sagen drejer sig ikke om, at staten som sådan mangler penge, finanshovedkassen svømmer tværtimod over i en sådan grad, at likviditeten i erhvervslivet er så stram, at grænsen for det betænkelige er overskredet. Det er ikke finansministeren, som mangler penge, problemerne skyldes, at der er en rystende skævhed til stede i vor handelsbalance over for udlandet. Det er den, som skal forbedres.“

Navnlig det sidste kan man være 100 pct. enig i.

At det her forelagte finanslovsforslag med

[Niels Ravn.]

de deri indbyggede besparelser er et skridt på den rette vej, fremgår vel også af en leder i LOs blad Løn og Virke af september 1970, hvor der bl. a. står:

„Det er på høje tid at skride til en begrænsning af de offentlige budgetter. Her tiltrænges en rationalisering og prioritering af udgifterne.“

Ja, dette taler vel egentlig også for sig selv, og det er netop en sådan politik, det finanslovsforslag, vi behandler her i dag, er udtryk for.

Det afgørende for hver eneste dansk familie må være, at vi når frem til den økonomiske balance, som bl. a. dette finanslovsforslag skal tilvejebringe. Tilliden til kronen er fundamentet for vor økonomiske styrke, og vi er nu nået så langt, at der er grundlag for denne tillid. Men vi trænger til en periode, hvor den danske valuta langsomt bliver en af de mest faste i Europa. Det er nødvendigt efter en periode som den, vi var igennem i 1960'erne, og det er ønskeligt for den fremtid, der skal leves her i landet. Vi kan nå dette mål, hvis vi alle arbejder med på det. Hermed skaber vi også et fast grundlag for en større privat opsparing, grundlaget for den enkeltes økonomi og uafhængighed. Det grundlag kan udbygges med bestemte foranstaltninger, sådan som det for nylig er sket med boligopsparingen og udvidelsen af 2.500 kr.s grænsen til 3.000 kr. på selvangivelsen.

Forhåbentlig vil det lykkes at nå videre frem endnu. Vi har i det konservative folkeparti arbejdet med tanken om at tillade hver enkelt skatteborger at oprette sin egen investeringsfond, hvor pengene er skattefrie, hvis de bruges til boliger, uddannelse m. v. Der har også været tanker om at gøre renter af almindelige sparemidler skattefrie, om det er muligt, muligheder for at bygge opsparing for den enkelte op omkring vort erhvervsliv. Forhåbentlig lykkes det i de kommende år at udbygge disse tanker. Om udviklingen skal vendes, er det nødvendigt med pengepolitik, indkomstpolitik og med finanspolitik som den, det her foreliggende lovforslag er udtryk for. Men til syvende og sidst bygger et lands økonomi på dets borgers økonomi, og kan den nuværende øjeblikkelige økonomiske politik fortsætte med en langtidspolitik, der styrker indtjening og

opsparing for hver enkelt, ja, da har vi ikke alene vendt en uheldig udvikling, men også gjort noget for, at den ikke skal komme igen.

Jeg skal med disse bemærkninger anbefale det foreliggende finanslovsforslag til fortsat grundig behandling her i tinget.

Damsgaard: Først og allerede nu en replik til den ærede ordfører for socialdemokratiet, hr. Lysholt Hansen, som bebrejdede finansministeren at have givet manglende oplysninger i finansudvalget. Jeg synes, det var en unødigt kritik af den højtærede finansminister. Alle de spørgsmål, som er stillet af medlemmer, også af hr. Lysholt Hansen, i finansudvalget, er besvaret af finansministeren.

I de sidste 8 år, dvs. siden omsforliget af 1962, er statens udgifter i gennemsnit steget med godt 17 pct. om året. Det mener jeg, man må have med, når man vurderer den stigning på 9 pct., som det foreliggende finanslovsforslag indeholder. Ser vi i denne sammenligning bort fra de to engangsudgifter i år til den særlige ydelse til folkepensionister ved overgang til kildeskatten og til nedsættelse af lønomkostningerne, hver på ca. 250 mill. kr., så kommer vi til den stigningsprocent på 11, som den højtærede finansminister nævner i sin forelæggelsestale. Men selv med de 11 pct. skal man dog alligevel adskillige år tilbage for at finde tilsvarende mådehold i det offentlige udgiftsstigninger som i dette finanslovsforslag. Det betyder ikke, at vi kan slå os til tåls med en årlig stigning på 11 pct., slet ikke. Der er fortsat brug for påpasselighed over for de offentlige udgifters stigning og for, at de anvendes rigtigt.

Jeg ved meget vel, at en del af de foregående års store stigningsprocenter er udtryk for, at inflations-, løn- og prisstigninger også rammer de offentlige budgetter. Når det almindelige løn- og prisniveau stiger, stiger også priserne på det offentlige indkøb, og vi må betale så meget mere i skat.

En del af de foregående års store stigningsprocenter dækker desuden over rent formelle bogholderimæssige omposteringer. Når børnetilskuddene sidste år blev flyttet fra en negativ post på finansministeriets skatteindtægter til en udgiftspost under socialministeriet, betød det jo ikke nogen reel

[Damsgaard.]

ændring, men det gjorde sluttallene på statsbudgettet større. Det samme gjaldt omlægningen af pensionistnedslagene til forhøjede pensionstillæg.

Også i det foreliggende forslag er en betydelig del af stigningen udtryk for, at det offentlige omkostninger stiger med priser og lønninger. Af stigningen på 3,6 milliarder kr. — det er jeg kommet til, jeg hørte hr. Niels Ravn var kommet til 3,9 milliarder kr. — af denne stigning på 3,6 milliarder kr. på det samlede statsbudget er ikke mindre end 2,6 milliarder kr. reserveret til imødegåelse af pris- og lønstigninger. Vi havde alle været bedre tjent med, om en mindre del havde været udtryk for inflation og en større del til gengæld for reelle forbedringer af de goder, det offentlige leverer til borgerne og erhvervene. Over for de mange ønsker om bevillinger til dette eller hint gode formål har jeg ønsket at pege på denne sammenhæng.

Som dansk økonomi i disse år stiller sig, må vi se i øjnene, at flere eller større offentlige bevillinger overvejende vil forøge den del af de offentlige budgetter, der kun tjener inflationen, og det vil mindske vor indflydelse på, hvilke forbedringer der faktisk bliver gennemført, og hvilke der vil gå i stå eller ikke kan udnyttes på grund af manglende reel kapacitet i den ene eller den anden retning. Vort samfund har i mange år taget let på den nødvendighed, at vi må afpasse vort samfundsforbrug efter, hvad vi kan producere. Det er den stadige inflation og de stadige underskud over for udlandet 1960erne igennem, der har gjort de sidste 2-3 års gradvise stramning nødvendig.

Ingen kan bestride, at der gennem det sidste par år er sket betydelige stramninger af den økonomiske politik, og at vort samfund ville have været meget ilde stedt økonomisk uden disse stramninger. Man kan mene, at de gunstige resultater heraf har ladet vente på sig — også længere, end de efter de økonomiske teorier skulle. Men det skyldes nok især to ting, som jeg vil nævne.

For det første at det for regeringen har

været et ufravigeligt mål, at den fulde beskæftigelse og den reelle produktions- og velstandsfremgang skulle sikres så langt, det overhovedet var muligt. Det har ikke kunnet undgå at sinke virkningerne over for inflationen og betalingsbalancen. En regering og et folketingsflertal savner ikke midler, der kan bremse en inflation og fjerne et underskud på betalingsbalancen. Men erfaringerne fra hele efterkrigstiden viser, at den vanskelige opgave er at hindre inflation og underskud og samtidig at fastholde beskæftigelse og reel fremgang. Det er her, nødvendigheden af en indkomstpølitik kommer ind i det økonomiske billede. For det andet viser det, at det moderne samfund er en meget tung maskine; det tager tid at skifte spor, i hvert fald når vi vil undgå alvorlige skader på beskæftigelse og reel fremgang — og det vil vi.

Der har i de seneste måneder vist sig begyndende resultater af regeringens hidtidige økonomiske politik både på handels- og betalingsbalancen og i et mindre indenlandsk efterspørgselspres. Det er dog vel nok desværre kun krusninger i forhold til den inflation og de vældige underskud over for udlandet, som er opsummeret gennem de sidste 10 år. Vi skal selvfølgelig glæde os over alle disse lyspunkter, men jeg vil bestemt advare mod at overvurdere deres betydning. De giver, så vidt jeg kan se, intet grundlag for at slække på den faste økonomiske politik, regeringen har udstukket for 1971, herunder rammerne for indkomstpølitikken.

At det moderne samfund og ikke mindst statsbudgettet er en tung maskine, som ikke skifter retning på en studs, viser sig på anden måde. Umiddelbart kan det nok undre, at staten på den ene side afstikker en ramme på 3-4 pct. for arbejdsmarkedets og den øvrige befolknings indkomststigning i 1971 og på den anden side samtidig øger sit eget budget med en halv snes pct. og afsætter 2,6 milliarder kr. eller ca. 8 pct. til dækning af løn- og prisstigninger. Det er imidlertid ikke så modstridende endda, som det i første omgang kunne lyde. Der kan være

[Damsgaard.]

grund til lige at hæfte sig ved dette forhold, fordi det giver anledning til at afklare et forhold, som også vil gælde den enkelte borgers indkomst i 1971. Om man så tænkte sig, at enhver indkomst- og prisændring gik i stå nytårsaften, og at indkomster og priser forblev uændrede hele 1971, så ville de fleste borgeres indkomster blive større i 1971, end de var i 1970. Det skyldes simpelt hen, at de fleste borgeres indkomster er steget gradvis igennem 1970, og det tilsvarende gælder mange priser. Men i 1971 vil disse stigninger virke hele året, hvor de kun har virket i en større eller mindre del af 1970. Det samme gælder statens budget, og hertil kommer, at posterne på finanslovsforslaget traditionelt opføres i de priser, som gjaldt den foregående 1. april, altså for 8 måneder siden. Reserverne til pris- og lønstigninger skal altså forlods dække de stigninger, som allerede er sket, og er absolut ikke udtryk for, at finanslovsforslaget giver plads for yderligere stigning i lønninger og priser på 8 pct. i 1971. Jeg har ønsket at understrege dette, så ikke der skal opstå myter om disse forskellige procenttal.

På samme måde betyder stigningerne undervejs i 1970, at borgernes indkomster for 1971 forlods vil blive større, end de var for 1970, fordi stigningerne nu virker hele året. Overenskomstforhandlingerne og regeringens indkomstpølitik drejer sig om de rammer, som er lagt for disse ting, drejer sig om, hvad vi kan tillade os at bevilge hverandre i indkomststigninger — og det er efter mine lægmandsbetragtninger ikke ret meget, hvis vi vil være fornuftige.

Jeg har hæftet mig ved dette, fordi det kan være nyttigt at gøre klart, hvad det er for tal, vi taler om, men også for at understrege, at vi igennem de senere år har haft en meget stærk indkomststigning og en meget stærk reel produktions- og velstandsfremgang i vort samfund. Vi bruger i år privat og offentligt til investering og forbrug, samlet og opgjort i reelle goder, henimod en snes pct. mere end i 1967, altså for blot 3 år siden. $\frac{3}{4}$ af denne store fremgang er modsvaret af fremgang i den indenlandske produktion. Denne reelle fremgang i produktion og velstand i disse tre år er dog et resultat, som nok er værd at nævne, nok er værd at værne.

Men vi har altså i en årrække ikke nøjedes med at øge forbrug og investering i takt med produktionsfremgangen. Vi har gennem gældsætning i udlandet i virkeligheden taget forskud på produktionsfremgang i 1971 og i de nærmest følgende år. Derfor må vi se i øjnene, at vi i de næste par år ikke kan sætte vort forbrug yderligere op i helt samme takt, som vi har gjort det i 1960'erne hvor vi tog på forskud. Den nødvendighed som følger af, at vi ikke kan øge vor gæld til udlandet i det uendelige, sætter snævre rammer for den indenlandske efterspørgselsstigning, som man overhovedet kan tillade. De organisationsledere, som forhandler overenskomster, bør ikke nære illusioner om, at en regering kan afværge følgerne, hvis en omkostningsstigning måtte føre til, at eksporten og det kommende års begrænsede indenlandske efterspørgsel ikke kan aftage produktionen ved fuld kapacitetsudnyttelse.

Det er den samme nødvendighedslov, som ligger bag den beskæring af statsudgifternes stigning, som kommer til udtryk i finanslovsforslaget og i en række særlige lovforslag. Jeg skal ikke komme ind på enkeltheder i disse mange spareforslag. De reducerer stigningstakten for statsudgifterne med næsten 1 milliard kr. for det kommende år og noget tilsvarende for de nærmest følgende år. Vi har for første gang for alvor inddraget de såkaldte lovbundne udgifter heri, og lovforslagene herom er for en dels vedkommende allerede fremsat her i tinget. Lad mig imidlertid sige, at det drejer sig om beskæring af udgifter, som vi naturligvis gerne så vi havde råd til, men som vi må erkende at økonomien, hvis vi vil have en rimelig balance, og det vil vi, endnu ikke er til, hvis det i hvert fald ikke skal gå ud over vigtigere ting. Det er aldrig rart at skære bort af ting, som man gerne så gennemført, men jeg mener, det er nødvendigt. Det foreliggende finanslovsforslag er, tør jeg godt sige, støvsuget for besparelsesmuligheder med større grundighed end måske noget tidligere forslag, uden at jeg dog dermed vil sige, at besparelsesmulighederne er udtømt. Det er de efter min mening absolut ikke, hvis nødvendigheden byder os at finde flere.

Netop denne baggrund gør det naturligt med et par bemærkninger om styringen af de offentlige budgetter på lidt længere sigt,

[Damsgaard.]

for det kan jo ikke være et mål i sig selv at skære ned. Målet må være at fremme, at vi anvender samfundets kræfter på en måde, så vi får råd til at opfylde stadig flere ønsker og åbne stadig bedre muligheder for menneskers tilværelse. Der har det offentlige og dets anvendelse af midler også sin store rolle at spille. At det offentlige løser sine opgaver godt og tidssvarende, men naturligvis uden ødselhed, er af afgørende betydning for, at erhvervene kan løse deres del af opgaverne godt. Erhvervene har brug for dygtige og veluddannede medarbejdere. De er med til at stille kravene til den offentlige indsats på uddannelsesområderne, og på adskillige områder tjener det offentliges indsats flere formål. Det offentlige yder større bidrag til eksempelvis børnehaver både ud fra pædagogiske og sociale hensyn til børn og forældre, men samtidig er de forudsætningen for, at erhvervene kan få en tilgang af medarbejdere, som de har brug for. Jeg nævner det bare som et eksempel, fordi debatten om det offentlige og erhvervene undertiden kan blive lidt unuanceret. Vi skal selvfølgelig bestræbe os for at begrænse og rationalisere den offentlige administration, og vi kan givet nå længere i denne henseende, men vi skal ikke glemme befolkningens og erhvervenes interesse i en god, tidssvarende og effektiv betjening fra det offentliges side.

På mange måder spiller det offentlige en rolle for, hvordan de private erhvervs kræfter bruges. Jeg har for nylig nævnt, at en omlægning af motorbeskatningen, så en del heraf flyttedes fra registreringsafgiften til vægtafgiften, måske kunne mindske det alt for store pres på autoværksteder og være økonomisk bedre både for den enkelte bilejer og for samfundet. Jeg har mødt megen interesse for den tanke. Afgiftsfordelingen tvinger uden tvivl bilejere til store reparationsudgifter langt ud over, hvor en udskiftning samfundsmæssigt og trafikikkerhedsmæssigt var at foretrække. Alt for bratte eller voldsomme omvæltninger, heller ikke i afgiftssystemet, er næppe af det gode, men en vis fornuftig tilpasning kunne komme på tale. På den anden side skal man ikke overvurdere de byrdemæssige konsekvenser. Det er jo de nuværende bilejere, der må bære ulemper og omkostninger ved de overbela-

stede værksteder og dyre reparationer på for gamle biler, og det er dem, der ved udskiftningen, ville nyde godt af en omlægning, der gjorde udskiftningen mere overkommelig.

I samme forbindelse må jeg indskyde, at erfaringerne tyder på, at autorisationslignende ordninger som typegodkendelse af nye biler nemt fører til en falsk tryghed, hvis de ikke følges op af tilstrækkelig kontrol og sanktioner. Det er jo kun en enkelt side af det større spørgsmål, om samfundet anvender en arbejdsindsats fornuftigt eller ej.

Når vi på lidt længere sigt skal vurdere mulighederne for sund økonomi og fortsat velstandsfremgang uden gældsætning til udlandet, bliver spørgsmålet om en stadig bedre og fornuftigere anvendelse af menneskelig arbejdsindsats meget vigtigt. Det er derfra, at vi skal hente mulighederne for et bedre samfund. Der sker i disse år forskydninger i anvendelsen af arbejdsindsats, også inden for de private erhverv. Der går en kraftig tendens fra de direkte vareproducerende erhverv til servicefagene og de tjenesteydende erhverv.

Det er en udvikling, som hører naturligt sammen med den almindelige velstandsudvikling. Vi har set den tilsvarende udvikling i andre velstående og industrialiserede lande.

Det hænger sammen med, at mekanisering og rationalisering i større omfang har kunnet frigøre arbejdskraft i de egentlig vareproducerende, bedre end i de tjenesteydende erhverv. Det har vist sig ulige vanskeligt at rationalisere serviceproduktionen end vareproduktionen, men vi er nået til et stadium, hvor det er nødvendigt, at vi tager alvorligt fat på dette problem, hvis vi vil videre.

Denne tendens spiller også en rolle for forholdet mellem de private erhverv og det offentliges andel af arbejdsstyrken, fordi vi traditionelt har ladet det offentlige spille en større rolle for serviceproduktion end for vareproduktion. For det offentlige kommer hertil, at vi alt for tit måler indsatsen ved dets omkostninger og ikke — som vi måske i højere grad burde — ved dets resultater.

Loftet over statens personaleforbrug — det nævnte hr. Niels Ravn også — som vi har gennemført og med enkelte undtagelser fastholdt, må ses som en tilskyndelse for de

[Damsgaard.]

enkelte institutioner og styrelser til en bedre og mere rationel tilrettelæggelse af arbejdet. Ligeså beskæringen af statens udgiftsstigning, hvor virkningen jo ikke alene er den milliard, som skæres væk, men nok så meget måske, at den skærper den enkelte styrelses omkostningsbevidsthed. Man vil uden tvivl i de enkelte styrelser granske en ekstra gang, om man kan klare nye opgaver ved at rationalisere gamle områder, før man kommer med en bevillingsansøgning. Ændringer i refusionsregler, byrdefordeling og låneadgang kan forhåbentlig have tilsvarende virkninger for kommunerne.

Spørgsmålet om en fornuftig anvendelse af indsatsen rækker betydeligt videre. Hvis vi f. eks. må erkende — og det må vi — at vort samfunds tab på 20 mill. arbejdsdage ved sygdom pr. år, heraf 14 mill. hospital-dage, kunne begrænses betydeligt ved en bedre indsats i sygdomsperiodens første stadium, ligger der en stor udfordring heri. Selv tabene ved arbejdskonflikter — dem har vi jo heldigvis ikke ret ofte — overstiger dog sjældent 100.000 dage pr. år, så det tal blegner jo helt på den baggrund, jeg nævnte. Det er sandsynligt, at en indsats for at begrænse befolkningens og det offentliges vældige tab ved de mange millioner sygedage i hvert fald i første omgang ikke vil optræde som en besparelse på de offentlige budgetter. Sådan er det vistnok for de langsigtede besparelser, at der ofte skal gøres en indsats først.

Men vil vi de virkelig store besparelser, kan vi ikke nøjes med at se på det enkelte års budget. Vi må se frem over 1970ernes år. Og vi må se det offentlige som led i hele samfundshusholdningen. Det, der øger produktionen og fremmer befolkningens reelle indtjening, gør også skatterne lettere, at bære og kan betyde, at befolkningen samtidig får mere til privat rådighed.

Ud fra tilsvarende betragtninger er der grund til at se på hele bygge- og anlægsvirksomheden. Det offentlige er den største kunde for dette erhverv, og gennem rente- og boligsikringsordninger har det offentlige en direkte interesse i dets produktivitet og omkostninger. Men hele dette område har desuden en så central betydning for samfundsekonomien i bredere forstand, at det må med i vurderingen af, om vi bruger sam-

fundets kræfter fornuftigt. Alene de krav til finansieringen, som omkostningsstigningerne i byggeriet har stillet, er med til at blokere kreditmulighederne for andre formål.

Det er nødvendigt, at vi i de kommende år afpasser efterspørgslen på dette område efter, hvad vi har rationel kapacitet til at producere uden fortsatte omkostningsstigninger. 1960ernes overefterspørgsel på dette område har uden tvivl forsinket byggeriets rationalisering og kan meget vel have betydet, at vi reelt har fået bygget mindre, end om vi havde holdt en smule igen. Vi må mere bevidst fremme rationalisering og omkostningsbevidsthed i byggeriet, selv om det vil volde vanskeligheder for de virksomheder, der har disponeret ud fra forventninger om fortsat inflation og overefterspørgsel. Jeg kunne tænke mig, at vi snarest anmodede f. eks. statens byggeforskningsinstitut om at se nærmere på baggrunden for de meget store forskelle i håndværkerudgifter ved byggeri i forskellige dele af landet. De forklares næppe helt af forskelle i timelønnen. Forskelle i arbejdstilrettelæggelse og effektivitet synes også at spille ind.

Vi må have undersøgt dette, men vi må også i placeringen af offentligt byggeri tage hensyn til disse forskelle. Jeg vil også nævne en ting som det, at ingeniører og arkitekter, der jo ofte optræder som det offentliges tilidsmænd i byggesager, får deres honorar beregnet af omkostningerne, ja, endog af overskridelserne. Det kan vel ikke samfundsmæssigt set være noget sundt princip. Jeg ønsker også det overvejet.

Et andet stort område er uddannelsen. Den spiller en stadig større rolle for samfundets udvikling, men også på statens budget. Undervisningsministeriets budget tegner sig således alene for $\frac{1}{2}$ milliard kr. af finanslovsforslagets udgiftsstigning bortset fra reserver. Vi har gennem de senere år anvendt meget store beløb på udbygning her, og det er godt, at vi har haft råd til det. Netop de meget store behov for fortsat udbygning på disse vigtige områder må imidlertid tvinge os til at veje nøje, om midlerne bruges rigtigt. Jeg skal ikke rejse nogen debat her om uddannelsesstrukturer, -institutioner o. lign., men somme tider kan man have en fornemmelse af, at de ikke helt er fulgt med udviklingen i samfundet og

[Damsgaard.]

dets behov. Den aktuelle debat præges naturligt nok af spørgsmål om overbelastning og eventuel adgangsbegrænsning ved universiteterne, og der vil i de kommende år være stort behov for udbygning af kapaciteten også i disse led af uddannelsen. De lægger da også beslag på en meget stor del af de mere end 500 mill. kr., der i finanslovsforslaget er afsat som udgifter til tilskud, udlån alene og også til anlæg.

Selv om anlægsposterne naturligvis kun giver et ufuldkomment billede af, hvad der i de nærmeste år sættes ind på udbygning af uddannelseskapaciteten, er der grund til at rejse et par spørgsmål om den indbyrdes prioritering af uddannelsesinvesteringerne. Hvis det er sådan, at mange af dem, der søger de lange og meget bekostelige uddannelser ved universiteterne, gør det, fordi de ikke har kunnet få opfyldt deres egentlige ønske om at komme ind og få de kortere og de mindre bekostelige uddannelser, f. eks. de pædagogiske, må det veje til, når vi skal søge de rette veje ud af de akutte vanskeligheder. Hvis det desuden er sådan, at det især er underkapacitet for de kortere uddannelser, der er problemet i, skal vi kalde det Østdanmark, medens underkapaciteten for de langvarige uddannelser særlig gælder ovre i det vestlige af Danmark, så må det da tælle med, når en fornuftig udbygning skal formes. Når man ser den debat, som spørgsmålet om eventuel adgangsbegrænsning til de længstvarende og dyreste uddannelser har rejst, kan man undre sig over, at man i så mange år har affundet sig med stærke adgangsbegrænsninger for de kortere uddannelser; mange har affundet sig med det næsten som en selvfølge. Der er sikkert i disse år truffet beslutninger, som binder, og som må føres igennem, selv om de måske ikke er ideelle ud fra de betragtninger, jeg her nævner, men det undskylder ikke fortsatte fejltagelser. Vi står her over for risikoen for vældige fejlinvesteringer, hvis man ikke sikrer sig det bedst mulige grundlag for prioritering, og jeg vil finde det naturligt, om vi snarest kunne få en vurdering bl. a. af de spørgsmål, jeg her så kort har nævnt, få en vurdering fra planlægningsrådet for de højere uddannelser.

Jeg kunne måske også her indskyde, at den udvikling, som er i gang inden for

ungdomsuddannelserne — jeg tænker her bl. a. på arbejdet i de såkaldte Mikkelsen- og Højbyudvalg — meget snart burde føre til et planlægningsråd, der kunne se på uddannelsen af disse aldersgrupper som helhed.

Der er vel også en tendens til at diskutere uddannelse, som om det alene drejede sig om den højere og akademiske uddannelse. Vi må ikke glemme den faglige og erhvervs-mæssige uddannelse. Den videre udbygning af uddannelsen må sigte på at rette de nuværende skævheder op ved at sikre bedre vilkår for de unge, der søger en faglig og erhvervs-mæssig uddannelse, og vi må have med den udbygning af omskoling og efteruddannelse, der er ubetinget nødvendig i et samfund under forvandling.

Hidtil har de unge inden for den højere uddannelse formået at påkalde den største opmærksomhed og blandt disse vel især et mindretal af særlig højtalende. Mange vil nok mene, at det kan vi tage os temmelig let, for de vil råbe lige højt, uanset hvad vi gør. Det er imidlertid et problem, der rækker noget videre. Der er meget i vort samfund, som trænger til at blive gjort bedre. Vi klarer ikke at forbedre alting på én gang, derfor må vi så at sige nummerere vore ønsker, prioritere dem. Jeg er ikke sikker på, at vi når det bedste resultat ved at nummerere alene efter, hvilken lille gruppe der har held til bedst at påkalde offentlighedens opmærksomhed.

Men hertil kommer en anden ting: vi vender os bestemt mod vold og ballade, og vi afviser det som politisk pressionsmiddel, men kan vi helt afvise, at vejen til offentlighedens opmærksomhed faktisk går gennem balladen? Jeg tror, at pressen og ikke mindst radio og fjernsyn her pådrager sig et meget stort ansvar. Hvis den erfaring skulle fæstne sig blandt ungdommen, at vejen til resultater går gennem ballade, er vi inde i en meget farlig udvikling, og vi ville ikke kunne frikende radio og fjernsyn for et tungt ansvar. Demonstrationer er et af demokratiets udtryksmidler og skal respekteres også af forstyrrende ballademagere, men tendensen til, at nyhedsformidlingen hæfter sig mere ved det abnorme og demonstrationernes form end ved deres indhold og meninger, er med til at øge afstanden og fortegne den øvrige befolknings billede af

[Damsgaard.]

ungdommen, den store, store del, som flittigt passer sin uddannelse. Det er med til at fremme voldstendenser i samfundet, og det har intet med demokrati at gøre. Jeg har gerne her fra dette fornemme sted villet sige det ganske klart, både fordi et lille mindretal ikke skal have lov at svække befolkningens forståelse for, at der på uddannelsens og på mange andre områder med sigte på ungdommen vil være brug for øget indsats i de kommende år, og for at planlægningen af det offentlige indsats i de kommende år på den anden side ikke skal bestemmes af, hvem der råber højest og med de voldsomste metoder, men af, hvor behovene og helhedshensynet tilsiger det. Ellers går det alt for nemt ud over de svageste grupper, og det er jo ikke meningen.

Med disse bemærkninger kan jeg på venstres vegne anbefale finanslovsforslaget til en nøje og velvillig viderebehandling.

Grethe Philip: De senere års store reformer, herunder f. eks. den nye byrdefordeling mellem stat og kommuner og indførelse af kildeskatten med ny afregning over for kommunerne samt børnetilskuddenes ændring fra at være skattefradrag til at blive et tilskud, der bevilges over socialministeriets budget, har i de senere år medført en række såvel reelle som mere formelle budgettekniske bevægelser på finanslovene. Det gør det overordentlig vanskeligt at få et korrekt overblik over; hvad der rent faktisk er sket fra år til år i statsbudgettet. Vi gør derfor kløgt i ikke at tage for håndfast på de tal, der forelægges os om ændringer i kasseoverskud og i overskud på drifts- og anlægsbudgettet, for disse summariske størrelser er resultatet af mange bevægelser under budgetoverfladen.

Finansministerens fremsættelsestale indeholder traditionen tro en omtale af udviklingen i indeværende år, altså i finansåret 1970-71, således som den tegner sig på dette tidspunkt. Vi har allerede tidligere fået forelagt flere sådanne skøn, både i foråret og senere en særlig oversigt af 21. september, der blev tilstillet finansudvalget. Tallene viser meget betydelige ændringer i forhold til finansloven for i år, idet det ser ud til, at skatterne vil indgå med langt større beløb end forventet. Selv om vi kan bortforklare

en del af stigningen i overskuddet som værende uden indflydelse på den reelle finansielle sitgning, så bliver der alligevel tilbage, at vi har strammet meget kraftigt, og at vi har strammet langt mere, end vi forudså, da finansloven blev vedtaget sidste forår.

Det er tydeligt, at finansministeren i sin tale gør sig megen umage for at forbygge misforståelser eller kritik med hensyn til såvel omfanget som vel navnlig betimeligheden af den meget store stigning i overskuddet på drifts-, udlåns- og anlægsbudgettet, der nu toner frem. Finansministeren ønsker vel at forebygge, at det fra de kredse, der principielt er meget kritiske over for statens lange skattearm, skal siges, at der unødigt er indkrævet alt for meget i skat. Jeg aner i baggrunden den konservative røst: pengene ligger bedst i borgernes lommer!

Kritikere fra andet hold vil rejse andre indvendinger. Det vil uvægerlig blive ført frem, og det er det jo for så vidt allerede blevet igennem hr. Lysholt Hansen, at de, der har ansvaret for statsbudgettet, altså i første række finansministeren og hans rådgivere og, om man vil, også alle vi her i folketinget ikke har tilstrækkeligt greb om tingene, når skøn i foråret blot $\frac{1}{2}$ år senere viser sig at have været så usikre. Over for en sådan kritik vil jeg vende argumenteringen om og sige, at det er jo selve mekanikken i kildeskatten og momsens, der har virket. Det har jo netop været fremhævet som en stor fordel ved disse to skatteformer, at de havde en slags indbygget konjunkturregulerende faktor. Stigninger i indkomst- og prisniveauet omsættes med disse skatteformer langt hurtigere end før i øgede skatter med den heraf flydende kontraktive virkning på samfundsekonomien. Naturligvis bør vi forfine og forbedre vor prognoseteknik, men det er vel til syvende og sidst ikke så afgørende, om vi sidste forår skønnede mere eller mindre rigtigt om udviklingen. Langt vigtigere forekommer det mig at være, om vi ved valget af sætser for skatter og afgifter og gennem vor udgiftspolitik har fået trukket i den rigtige retning og med den rigtige styrke. På dette punkt mener jeg ikke vi har noget at bebrejde finansministeren.

Det er oplagt, at vi i indeværende år står midt i en alvorlig økonomisk problematik omkring vor ganske uholdbare valutariske situation, der må tilsi en yderst stram fi-

[Grethe Philip.]

anspolitik. Noget andet er, at der kan være god grund til at spekulere lidt nærmere over, hvordan det kan gå til, at de kontraktive impulser, der efter al beregning skulle være udgået fra den stramme penge- og finanspolitik, har virket så langsomt. Det økonomiske råds formandskab har været inde på disse spørgsmål i sin redegørelse i september i år, ligesom professor Jørgen Gelting for nylig i Nationaløkonomisk Forening anstillede nogle betragtninger og vurderinger herom. Han stillede det for vor debat her i dag helt centrale spørgsmål: har finanspolitikken mistet sin betydning som konjunkturpolitisk instrument, og i så fald hvorfor? Gelting mente, så vidt jeg forstod ham, ikke, at finanspolitikken havde udspillet sin rolle som konjunkturpolitisk middel, men at finanspolitikens indflydelse derimod havde ændret sig. I en velfærdssituation som vores i 1970-71 er reaktionen på en kraftigere beskatning langsom. Folk behøver ikke nødvendigvis straks at indskrænke forbruget, men kan i en overgangstid trække på opsparingsressourcer. Forventninger om fremtidig finans- og kreditpolitik spiller også ind, ligesom en inflationsforventning kan føre til, at man på trods af stigende skatter søger at dække forbruget ind, så langt der nu er mulighed for det.

Interessen samler sig i dag i første række om det forelagte finanslovsforslag for året 1971-72. Endnu en gang tager de absolutte tal både på indtægts- og udgiftssiden sig et ordentligt nap opad. Forventede pris- og lønstigninger er stærkt medvirkende hertil. Også det budgetterede overskud på drifts-, udlåns- og anlægsbudgettet er sat højt. Det økonomiske råds formandskab kom i sin redegørelse over dansk økonomi med en vurdering af den økonomiske udvikling, og vi har nu netop modtaget det økonomiske sekretariats årsoversigt. Det er godt, at den er fremskyndet, men med det par dage, man giver ordførerne til at sætte sig ind i årsoversigten, kan det vel ikke ventes, at den skal blive genstand for den helt grundige behandling under debatten her i dag. Og det er egentlig en skam, for det var netop i dag, vi her i folketinget skulle ræsonnere over den. Men jeg har da for mit eget vedkommende fået kigget så meget i oversigten, at jeg er blevet stærkt bekræftet i min tro på,

at vi stadig har behov for at holde igen på forbruget også igennem en meget stram finanspolitik.

De skrappe midler, der tidligere er sat ind via kreditpolitikken med den ekstraordinært høje diskonto og de strenge direktiver om tilbageholdenhed med udlånene, via forårets byggestop, der er blevet forlænget, og via indeværende års stramme finanspolitik, alt dette synes nu endelig langt om længe at sætte sine spor. Stramme tøjler, der generelt set er nødvendige, kan ramme enkelte særlig hårdt, man kan vel næsten sige urimelig, uretfærdig hårdt. Når jeg alligevel vil betegne det, der er ved at ske, som en lysning i situationen, er det, fordi valutasituationen havde udviklet sig så skæbnsvangert, at det simpelt hen var uforvarsligt at køre videre på den måde. En bedring af betalingsbalancen er rykket op i toppen på vor økonomiske prioritetsliste, og derfor er det en stor lettelse at se, at underskuddet på vor betalingsbalance på årsbasis ser ud til at blive i hvert fald noget mindre, end vi tidligere på året måtte frygte.

Tilfredsstillende er valutasituationen jo langt fra, og vi må regne med, at der stadig nedenunder prisstoppet ligger et stærkt opadgående pres på priserne. Dette pres må dæmpes, og derfor er der heller ikke nogen basis for at slække på finanspolitikken.

Det er noget overordentlig glædeligt, finder jeg, at der synes at være bred politisk opbakning om nødvendigheden af at fastholde skatteudskrivningen på det høje niveau, der blev foreslået af regeringen i foråret. Udskrivningsprocenten kombineret med det øgede folkepensionsbidrag er en af forudsætningerne for fortsat stram finanspolitik. Det store overskud på statsbudgettet må begrundes som værende et nødvendigt led i den samlede økonomiske politik.

Det må vel være til trøst og lise for konservative meningsfæller, når finansministeren sidst i sin forelæggelsestale har puttet et lille afsnit ind om den velsignelsesrige virkning, det rene kasseoverskud — er det for øvrigt ikke en nydannelse — men altså den gode virkning, det rene kasseoverskud har på statens konsolidering. Det har jeg ikke helt forstået. Hvad vil det sige? Det forekommer mig, at vi er tilbage i en argumentering fra salig Scharlings tid. Men nok om det. Jeg hæfter mig hellere ved, at sammen-

[Grethe Philip.]

sætningen af statsskatterne har ændret sig, således at de direkte skatter ved den progressivitet i beskatningen, de indebærer, går stærkere ind i billedet nu.

Jeg skal herefter gå over til de meget omtalte besparelser, både de besparelser, der vedrører finanslovsforlaget, og dem, der er indkalkuleret i budgetforslagene for de følgende 3 finansår. Ordet besparelser forbindes åbenbart ofte med, at livremmen spændes ind, og at der spares i forhold til det bestående. Derfor vil jeg for det første gerne slå fast med syvtommersøm, at generelt set, altså når vi ser på finansloven som en helhed, er der ikke tale om besparelser i forhold til de nuværende statsudgifter. Tværtimod. Såvel den samlede sum af statens udgifter som udgifterne på hovedkonti fordelt på ministerier er stigende, og det gælder ikke blot i kroner og øre, men også reelt, dvs. omregnet i faste priser. Ifølge budgetterne er der stadig tale om en samlet aktivitetsudvidelse på nogle procent årlig, for enkelte områder en betydelig stærkere stigning end den gennemsnitlige. På enkelte detailområder er der sket besparelser i forhold til det bestående, men langt det meste af besparelserne består som sagt i beklipning af planlagte og forventede bevillingsudvidelser, altså en sænkning i udgifternes stignings-takt.

Det er vigtigt at få dette klarlagt. Jeg tror, megen kritik imod besparelserne vil forstumme, om alle forstår, at vi er inde i en ekspansion af statens aktiviteter. Jeg lægger særlig vægt herpå, fordi det er klart udtryk for, at nu alle partier, der er repræsenteret i folketinget, har ønske om og under skiftende regeringer tager hovedansvaret for, at staten i stigende grad påtager sig fællesopgaver. Politisk finder jeg, det er værd at sætte en tyk streg under dette. Når regeringen har ment at måtte holde igen på udgiftsstigningen, må det ses i lys af den vældige ekspansion, statsudgifterne er inde i, men også som følge af en nyvurdering af statsudgifternes indflydelse på den almindelige økonomiske politik.

Det økonomiske råds formandskab kommer i sin før omtalte beretning ind på nødvendigheden af at holde igen på det offentlige udgifter i en situation, hvor det som nu gælder at bremse en for stærk ekspande-

rende økonomi. Det siges i redegørelsen side 38, afsnit 4:

„Med den størrelse, den offentlige sektor efterhånden har fået, kan en stram finanspolitik som nævnt ikke begrænses til især at sætte ind over for den private efterspørgsel gennem skatter og afgifter. En konjunkturdæmpende finanspolitik må herudover omfatte en afdæmpning af stigningen i det offentlige udgifter og dermed i de tjenester, der stilles til befolkningens rådighed. I den foreliggende situation er en — i hvert fald midlertidig — reduktion i det offentlige udgifter stærkt påkrævet.“

Følger vi de videre virkninger af finanspolitikken, har nedsættelse af statsudgifterne generelt sagt en stærkere og hurtigere finansiel virkning end en forøgelse af skatterne. Vi har i år netop set, at det kan tage sin tid, før øgede skatter slår igennem med forbrugsbegrænsning. Mindskes derimod statsudgifterne, vil man kunne få en øjeblikkelig nedgang i efterspørgslen efter arbejdskraft. Det er jo f. eks. det, der er sket ved regeringens byggestop, der i penge har betydet en besparelse på en 200-300, måske snarere op imod 300 mill. kr., men hvis gunstige virkning først og fremmest ligger i en øjeblikkelig nedgang i efterspørgsel efter arbejdskraft til byggeriet. Hvordan det var gået med lønglidningen i byggefagene uden dette byggestop, ja, det vover man vel næppe at tænke sig frem til.

Hele diskussionen om borgernes disponible indkomst og kravet om, at ikke alene velstanden og den reelle levestandard, men også realværdien af den til privat forbrug stående disponible indkomst skal øges fra år til år, må gøre, at vi tvinges over i nye tankebaner, når vi skal vælge imellem øgede skatter eller større tilbageholdenhed med statsudgifterne.

I øvrigt har jeg svært ved at forstå, at det netop er fra arbejderside og måske netop fra nogle af de lavest lønnede arbejderes side, at disse krav kommer om stigende disponible indkomst. Jeg mener, at det i hvert fald for folk i lavere indkomstklasser er en meget farlig argumentation. Det er vel ikke mindst disse grupper, der har den store fordel af mange sociale udgifter og af den indkomst-udligning, der foretages via beskatningen. Kræver man, at et svagt stigende national-

[Grethe Philip.]

produkt absolut skal omsættes i stigende disponibel realløn, må det nødvendigvis indsnævre mulighederne stærkt for at udvide det offentliges aktiviteter. Mon ikke hr. Anker Jørgensen meget vel forstår mine store betænkeligheder, når der rumles med krav om indkomstkompensation for en skatteforhøjelse? Jeg tror, det er krav, der meget let kan modarbejde en social udlignings-tendens.

Årets besparelser er sket i flere tempi. Der tales om forårets besparelser og om efterårets besparelser. Det er en meget stærk forenkling af billedet. At en regering, at finansministeren sparer på budgettet, forstået som spare i forhold til embedsmandsønsker i de enkelte fagministerier, er da ikke noget splinternyt, opfundet af denne regering. Sådan har det været altid, og disse sparebe-stræbelser foregår efterhånden året rundt. Man er vel tidligere gået lidt mere stiltfærdigt til værks, og denne gang har kniven også været slebet noget skarpere. Men det nye i besparelsen består ikke i, at alle ønsker om udgiftsudvidelser ikke kan efterkommes. Det nye ligger i, at man ikke koncentrerer sine sparebe-stræbelser om rammebevillingerne, men også har sat luppen på de lovbundne udgifter.

Det var i denne forbindelse den såkaldte „støvsugerbande“ med nogle få repræsentanter for hvert af regeringspartierne oprettedes og levede i en kort og koncentreret funktionsperiode, der, kan jeg oplyse hr. Lysholt Hansen om, nu er afsluttet. Der er fra forskellig side rejst kritik af „støvsugerbanden“ som institution, og der har endda og også her i dag været sat spørgsmålstegn ved, om der var handlet parlamentarisk korrekt. Lad os se nøjternt på det et øjeblik. Hvad er det, der er sket? Der er sket det absolut ikke særligt nye eller sensationelle, at regeringen ud fra et ønske om at spare på lovbundne udgifter — hvad der kun kan ske ved lovændringer — har bedt nogle repræsentanter for regeringspartierne om at drøfte en række spareforslag, eventuelt

selv fremkomme med andre ideer. Lovforslagene, der nu er fremsat, skal gå deres ganske sædvanlige gang gennem tinget med åbne drøftelser med oppositionspartierne, og disse lovforslag er på ingen måde bundet mere i detaljer end andre lovforslag. Det nye ligger ikke i, at regeringen før fremsættelse af en række lovforslag orienterede sig på sine grupper, men derimod i det helt usædvanlige, at man var indstillet på, at ikke alene rammebevillinger, men også lovbundne udgifter skulle gå efter i sømmene med henblik på at nå en vis samlet sum af besparelser for hvert af budgetårene, sådan som det var opstillet ud fra en generel økonomisk vurdering. Der var altså tale om en tværgående gennemgang af udgifterne med klar finansiel målsætning.

Det radikale venstre er enig i såvel målsætning som fremgangsmåde. Det er et sundt princip, at lovbundne udgifter ikke skal være fredhellige for al fremtid. Nye love kan gøre gamle udgiftkrævende love mindre nødvendige eller rimelige, f. eks. hvor summariske regler om støtte er blevet erstattet af individuelle hjælpeforanstaltninger. Takster, der ikke længere dækker det offentliges udgifter, bør måske fra tid til anden sættes op. Der bør korrigeres for vildskud, og rationalisering af et udgiftsområde kan fremmes f. eks. ved ændrede refusionsregler. Adskillige besparelser kan have en værdi i sig selv ved at stimulere til planlægning og rationalisering af et udgiftsområde. Det er en nyttig foranstaltning af og til at skulle luge ud.

Men der er naturligvis også besparelser, man ikke er så umiddelbart begejstret for, nedskæringer, som man nødig går med til.

Om disse tror jeg vi vil høre meget, efterhånden som behandlingen af sparelovforslagene skrider frem.

Når vi alligevel fra det radikale venstre har kunnet gå med til reduktionerne på statens udgiftsrammer, er det for at give plads for nødvendige nydannelser på udgiftsområdet. Lad mig blot nævne f. eks. udgifter i forbindelse med forureningsproblemet og på

[Grethe Philip.]

det sociale område trække en enkelt ting frem som narkotikaproblemet. Disse ting bør med de udgifter, de skaber, kunne træde ind i stedet for gamle lovbundne udgifter, der enten mere eller mindre har overlevet sig selv eller må anses for mindre vigtige.

Jeg tror ikke, vi i alle kredse landet over bliver særlig populære på det, vi gør nu, men jeg tror, det er det rigtige, og det må være det afgørende. Ja, jeg vil endda gå videre og sige, at princippet om fra tid til anden at gå alle statsudgifter igennem ud fra prioriteringshensynet er så vigtigt, at vi alvorligt burde overveje, hvorledes vi bedst kommer igennem med det i fremtiden. Jeg tvivler ikke på, at finansministeriets embedsmænd stadig har denne opgave klart foran sig, men der skal nu engang træffes en hel række politiske beslutninger, og gælder det lovbundne udgifter, skal beslutningerne træffes her i folktetinget. Det var nok værd at overveje, om man ikke på tværpolitisk basis, naturligvis med embedsmandsbistand, burde gå i gang med opgaven. Jeg tror ikke, finansudvalget, så stort som det er, egner sig til denne opgave; der er jo også en vis tradition for, at det er noget andet, det tager sig af. Det beskæftiger sig først og fremmest med de konkrete forslag, der fremsættes fra regeringens side enten i form af finanslovsforslaget eller de løbende forslag, der til sidst kommer samlet i tillægsbevillingsloven.

Det bliver ikke let for den til enhver tid siddende opposition at tage et medansvar i et sådant eventuelt udvalg for upopulære beskæringer. Når investeringsudvalget har levet en så tilbagetrukket tilværelse, hænger det vel også til syvende og sidst sammen med denne problemstilling. Men som sagt, jeg finder spørgsmålet værd at overveje.

Besparelserne har som sigte at nedsætte forbruget, enten det offentliges eller det private forbrug. De forskellige besparelser vil virke med forskellig styrke og kraft. Det har været sagt, at de besparelser, der består i at nedsætte kommunernes refusionstakster, bare overvælter en udgift på kommunerne, men så enkelt kan man ikke ræsonnere. Der kan ikke være tvivl om, at når kommunerne tvinges til at bære en større del af udgifterne til f. eks. vejanlæg eller anden kommunal anlægsvirksomhed, så vil det også

gøre kommunerne mere tilbageholdende med igangsættelser, og igangsættelserne vil i højere grad blive underkastet proceduren med planlægning og prioritering.

20 mands udvalget har fra finansministeren modtaget en oversigt, der viser fordelingen af de samlede besparelser i årene 1971-72 til 1974-75 fordelt på enkelte ministerier. Det fremgår heraf, at byrden af besparelser målt i forhold til hidtidige udgifter, hvad jeg også finder rimeligt, hviler højst forskelligt fra ministerium til ministerium. Socialministeriet har været skånet og er nede på en besparelse på ca. 1½ pct. årlig, medens forsvars- og boligministerierne samt ministeriet for offentlige arbejder må bære en relativ stor byrde af besparelserne. Også Grønlandsministeriet må se betydelige nedskæringer i den planlagte udgiftsstigning, men der bliver dog stadig i budgetterne rum for betydelige udvidelser i den støtte, der årlig ydes henedefra til Grønland.

Jeg vil gerne knytte et par bemærkninger specielt til Grønlandsministeriet. Vi, der som medlemmer af finansudvalget i år har besøgt Grønland, har fået et meget stærkt indtryk af den store indsats, der er gjort deroppe, og de store behov, der endnu står tilbage at dække, om vi skal leve op til vort tidligere målsætning i Grønlandspolitikken. Det er ikke her det rette tidspunkt at gå i dybden med de mange både menneskelige og økonomiske problemer, vi står over for i vor Grønlandspolitik. Jeg skal nøjes med at sige, at jeg personlig vendte hjem fra rejsen med en følelse af, at vi på ny bør tage vor målsætning op, og at der under disse overvejelser må lægges stor vægt på, at grønlænderne selv kommer mere aktivt ind i billedet, også selv om det måske skulle gå lidt ud over takten i den forbedring af leveforholdene, der er vort mål. At en snarlig indførelse af direkte skatter på Grønland vil kunne være et led i en sådan aktivisering og spredning af ansvaret bør også nævnes.

Finansloven vedrører direkte kun statens budget. Men i finanspolitikken indgår også den del af det offentliges økonomi, der hviler på kommunerne. Kommunesammenlægningen synes at have givet stødet til en betydelig aktivitetsstigning i kommunerne. Det har derfor været nødvendigt at holde igen på kommunernes lånemuligheder, men det må også i højere grad end før blive så-

[Grethe Philip.]

dan, at kommunerne selv indstiller sig på en planlægning og prioritering af opgaverne.

Jeg har nylig ladet mig fortælle, at der i en af de mindre kommuner med ca. 8.000 indbyggere inden for de seneste år samtidig er blevet igangsat både byggeri af rådhus og af ny skole. Det betød, at hele området blev støvsuget for byggearbejdere, og at tømmerlønnen hurtigt gled op fra 15 kr. til 22 kr. i timen. Fastprisordningen er ingen garanti for, at noget sådant ikke kan gentage sig et andet sted, hvis entreprenørerne forudser udviklingen og tager højde derfor i deres tilbud. Det er kommunen selv, der må foretage en tidsmæssig planlægning, en vanskelig opgave, når problemerne trænger sig på, men derfor ikke mindre nødvendig. At staten ved planlægning af sin anlægsvirksomhed bør lade den foregå under koordination med kommunens anlægsplaner, tilføjer jeg som noget lige så selvfølgelig som påkrævet.

Budgetoversigterne giver os igen i år et fortrinligt materiale i hænde. Der er et umådelig stort behov for, at staten skal udvide sin indsats, men spillerummet for disse udvidelser er særdeles begrænset, særlig i de kommende år, hvor vi må se at få afviklet vores valutaunderskud på betalingsbalancen. Skal vi have nogen mulighed for at imødekomme de mange ønsker om mere personale og bedre kvalificeret personale på vore uddannelsesinstitutioner, på sygehuse og ude i de mange sociale institutioner, hvor det daglige arbejdspress er både hårdt og stærkt belastende, må vi ind på at tænke i nye baner. Arbejdskraften er knap, og vi går ind i en periode, hvor tilvæksten til befolkningen i de produktive aldre vil være beskeden. Derfor bliver vi nødt til at stille problemerne op på en ny måde. Alle de mange, der nu håber på aflastning, på mere personale, må hver på sin plads rette deres idérigdom ikke alene på, hvor meget bedre arbejdet kan gøres, hvis der kan stilles mere personale til rådighed, men snarere på, hvorledes de ressourcer, der allerede disponeres over, kan flyttes om, så de rækker bedre til.

Meget af alt dette er allerede i gang. Jeg vil gerne give nogle mere konkrete eksempler på, hvad jeg har i tankerne. Socialre-

formkommissionens arbejde sigter netop på dette at få færre overlapninger og dermed bedre udnyttelse af det faglige personale, sådan at hver enkelts indsats bliver mere effektiv. Jeg håber og tror, at den samling af opgaverne, der nu er ved at ske om kommunerne som den instans, der skal være ansvarlig for hele sundheds- og socialarbejdet, vil vise sig at fungere i retning af den rationalisering, vi har haft i tankerne. Vi foregøbler ikke nogen, at der bliver besparelser målt i penge, men vi venter, at effektiviteten bliver større. For at tale i budgetoversigternes sprog kan vi sige, at produktiviteten af medarbejdernes indsats forhåbentlig vil stige.

Som enkelte konkrete eksempler på nytænkning kan jeg også pege på de forsøg, der nu gøres på rigshospitalet med at lukke nogle afdelinger i weekenden og sende de patienter, der er raske nok til det, hjem. Det ville have været utænkeligt tidligere og måske heller ikke realisabelt. I dag kan det altså lade sig gøre og er en vej til personalebesparelser, som vel oven i købet er til glæde for patienterne og deres pårørende.

I det hele taget må vi nok komme noget væk fra de mange og ofte lange institutionsophold og gå mere over til ambulante behandlingsformer. For de gamle har vi længe været inde i en udvikling i denne retning, men endnu mere kan gøres med nattevagtsordning i hjemmene, mulighed for weekendophold på særlige dertil indrettede institutioner m. v.

Inden for åndssvageforsorgen er man så småt i færd med at opføre aflastningshjem for forældre, der kan og vil have deres åndssvage barn hjemme, men som af og til trænger til et pusterum; også dette kan få finansiell betydning.

Behandlingshjemmene for børn med store adfærdsvanskeligheder arbejder med lange ventekøer, alt mens udgiften pr. behandlingsdag stiger stærkt i forbindelse med øgede krav om antal medarbejdere pr. patient. Der er i børneforsørgskredse tanker fremme om at erstatte noget af institutionsbehandlingen med midlertidige ophold i eget hjem under støtte og ambulante behandling fra behandlingsinstitutioner, ligesom man kan anvende hurtigere udskrivning fra institutionsbehandlingen, om der sættes ind

[Grethe Philip.]

med bedre efterværn. Ofte vil behandlingstiden også kunne forkortes betydeligt, om vi fik tidligere fat i de børn, der har problemer.

Lad os være lydhøre over for alle disse nye tanker om omrokering af vore arbejdsressourcer, så de slår bedre til.

En af vore kendte overlæger på et sygehus for sindslidende sagde nylig i et foredrag, at kun ca. 10 pct. af de sindslidende havde behov for en egentlig indlæggelse til sygehusbehandling. De øvrige 90 pct. kunne behandles med udelukkende ambulante behandling. Også dette bør undersøges nærmere. Vi har længe været alt for snævert indstillet på institutionsbehandling også i sygehussektoren; jeg håber, indenrigsministeren vil tænke nærmere over problemet.

Jeg vil lige nævne — jeg kan kun tangere det — Københavns universitets kommunikationsanalyse og de vigtige tanker om strukturuoplægning af den videregående uddannelse, der også har en finansiel side.

Det kan måske synes, at de forelagte budgetter kun åbner meget beskedne muligheder for at gå i gang med løsninger af de mange spørgsmål, der trænger sig på. Det er derfor, jeg har lagt så stor vægt på at fremhæve, hvorledes vi med en stadig revidering af vor indstilling og handlemåde kan få økonomien og navnlig den arbejdskraft, der står til rådighed, til at række bedre. Hvor langt vi når hen imod stigende velfærd og rigere udfoldelsesmuligheder, vil i det lange løb dog først og fremmest bero på mulighederne for at udvide produktionen. På længere sigt bliver det afgørende, om vore producenter er i stand til at forny sig og udnytte tekniske landvindinger og videnskabelige fremskridt.

Folketinget har også her et medansvar, som vi måske ikke altid lever fuldt op til. Vi må ved vor lovgivning og ved dens administration nøje se til, at vi ikke bremses, men tværtimod stimulerer de kræfter, der er i stand til at bringe fornyelse, alt under hensyn til den sociale balance. Vi må også mere end før søge at lede forskning og investeringer ind i baner, der samfundsmæssigt set er ønskelige. Balancen mellem frihed for den enkelte til at producere, hvad han vil og hvor han vil, og styringen ud fra et helhedssamfunds synsvinkel, ja, det bliver vor kunst at finde frem til den balance.

Jeg venter, at vi i år får en særlig intensiv gennemgang af finanslovsforslaget, og jeg kan tilsige mit partis medvirken hertil.

Poul Dam: Mødet har nu været i 9 kvarter, og vi har hørt 4 fremragende ordførere komme med 4 fremragende indlæg. Ingen pædagog ville byde sine elever at høre på så mange kloge ord i træk. Ingen, der ved noget om indlæringspsykologi, ingen, der ved noget om moderne mødeteknik eller om moderne debattekniik, ville vove at docere dette som en fornuftig metode.

Vi har nogle traditioner her i folketinget, som er store og fremragende, men blandt dem hører ikke, at vi bevidst laver vore debatter således, at de ikke bliver til debatter, men til smukke mundtlige forelæggelser af skriftstykker, af aktstykker, således at alle keder sig, alle er nødt til at falde i søvn ind mellem. Det er en almindelig viden inden for indlæringspsykologien, at hvis man hører på et foredrag eller ser en film eller sådan noget, så falder man i søvn ganske kort ca. hvert 15. minut, og jeg tror nok, at de særlige temperaturer og luftforhold her gør, at det sker en smule hyppigere.

I hvert fald tror jeg, at vores mødeform her som ved så mange andre lejligheder er direkte i modstrid med de formål, vi gerne skulle tilgodese ved at drive et folketingsarbejde. Vi får ikke virkelige debatter, vi får ikke en virkelig meningsudveksling, vi får ikke mulighed for at koncentrere os om de helt aktuelle emner; vi får en række proklamationer, som hver for sig er værdifulde, og som det er godt at læse næste år, når vi skal i gang med den tilsvarende debat — for dér gør man det i hvert fald, man skal se efter, hvad man selv sagde, og hvad de andre sagde sidste år — men det er også det hele.

Hr. Lysholt Hansen nævnedes, at debatterne havde et kort liv i den forstand, at man ikke mere lagde mærke til, hvad der var blevet sagt, man tog det ikke op og drøftede det bagefter, og sådan er det jo. Ved en finanslovdebat gælder det yderligere, at der er en mangfoldighed af emner, som gør det meget svært at få alle trådene samlet op og knyttet på den rette måde og i de rette mønstre, og der er naturligvis også en række gentagelser, som heller ikke fremmer det hele.

Vi må — jeg ved godt, at jeg har snakket

[Poul Dam.]

om dette her før — have gjort noget ved arbejdet i folketinget. Det er frustrerende for os selv, og det er medvirkende til, at folkestyret får et dårligt navn i offentligheden. Meget af dette dårlige navn i offentligheden skyldes naturligvis misforståelser, men noget af det skyldes også, at en nogenlunde moderne arbejdsform, som man anvender alle andre steder, er forholdsvis ukendt her i huset. Vi ville ikke benytte disse arbejdsformer i de politiske foreninger, vi står i, eller i det arbejde, vi i øvrigt beskæftiger os med, men her affinder vi os med det stadig væk. Det tjener ikke noget formål; tværtimod, det skader. Det skader mulighederne for en ordentlig kommunikation mellem folkestyrets organer og offentligheden.

Hr. Damsgaard talte om vrøvl og ballade. Det var han meget imod, navnlig ballade, og det er der ikke noget at sige til. Han sagde også noget om, at massemedierne hæfter sig mere ved det abnorme, men glemmer de mange, der flittigt passer deres arbejde og uddannelse. Jeg tror desværre, at hr. Damsgaard overdriver betydningen af denne gruppe: de mange, der flittigt passer deres arbejde og uddannelse. Jeg tror, at der også i den mere almindelige ungdom og i den mere almindelige befolkning, den, der måske ikke så ofte bliver behandlet i radio og fjernsyn, er vældig mange, der føler en lignende utilfredshed som de personer, hr. Damsgaard vel vil kalde ballademagerne. Den kommer ikke frem, men den findes underneden, og den gør, at deres aktivitet er væsentlig mindre, end den var i gamle dage. Det betyder, at deres vilje til at gå ind i et ansvarligt arbejde, et politisk arbejde, et arbejde i demokratisk ånd bliver alt for lille.

Vi er i stigende grad ved at få befolkningen opdelt i ballademagerne og de aldeles håbløst passive. Det sidste er en lige så ubehagelig gruppe som ballademagerne, og den er sværere at gøre noget ved. Vi har et medansvar. Det bør vi ikke glemme.

Herefter skal jeg gå over til min proklamation, som naturligvis skal komme. Det hører med til rollen, og man må jo spille sin rolle. Men jeg vil min vane tro gøre den lidt mindre saglig end min udmærkede forgænger, som gjorde det så godt, at jeg ikke har noget håb om nogen sinde at kunne overtræffe hende på saglighedens område.

Når man nu, som jeg nævnte før, sidder og læser talerne fra sidste år, kommer man til at tænke på de mange udmærkede ting, der er sagt om at spå om fremtiden. Der blev taget meget fejl sidste år, det er velkendt. Og idet jeg for en gangs skyld skal undlade at citere Storm Petersen — det er sket lidt for tit — vil jeg minde om en anden historie, nemlig om, at i det gamle Rom var det sådan, at når to augurer, spådomspræster, mødte hinanden, kunne de ikke skjule et smil, for de vidste, med hvor lidt forstand den anden spåede. En eller anden, jeg ved ikke, om det var professor Birck, sagde, at denne opgave i vore dage var overtaget af cand.polit.erne, som på samme måde ikke kunne undlade at smile, når de mødte hinanden, for de spåede også og de vidste også, hvor svært det var.

Vi spåede alle galt sidste år. Jeg hørte, at selv hr. Lysholt Hansen spåede galt. Jeg gjorde det i hvert fald, og økonomiministeren gjorde det. Økonomiministeren sagde i den redegørelse, der sidste år gik lige forud for finanslovdebatten, at regeringen nu var helt overbevist om, at de økonomiske foranstaltninger var tilstrækkelig effektive til at sikre et mere balanceret økonomisk forløb i 1970. Det er den slags ting, som jeg er sikker på, at økonomiministeren gerne ville have ladet usagt, da udviklingen jo blev en ganske anden. Men naturligvis vil han kunne sige, at sådan noget siger man på basis af en række forudsætninger, og der kommer nye forudsætninger, som viser sig at være anderledes, og så bliver udfaldet nødvendigvis anderledes, og det kan man ikke gøre for, det er alt sammen forudsætningernes skyld. Vi andre må jo lige sige, at det med at tage fejl, ja, vi gør det alle sammen, men det kan også blive en vane, og man bliver lidt nervøs, hvis man har indtryk af, at der er nogle, der gør sig det til en vane at tage fejl. I hvert fald er det svært at være helt overbevist om, at regeringens økonomiske forudsigelser for 1971 er betydeligt mere rigtige end de forudsigelser, man havde dengang for 1970.

Der blev også i den samme periode talt om, at det private forbrug i 1970 kun vil kunne eller kun kunne stige 2 pct. Det gik jo også anderledes, og naturligvis vil økonomiministeren og andre kunne sige, at det netop var, fordi de 2 pct. ikke holdt, at det

[Poul Dam.]

hele gik galt. Ja, ja, men hvorfor holdt de 2 pct. ikke? Det er det, som er sagen.

Nu har vi fået en økonomisk oversigt ganske vist, som også fru Grethe Philip sagde, med temmelig kort varsel, sådan at det er lidt svært at gå i detaljer med den, men det er jo godt, at vi har fået den, og vi vil vide at drage nytte af den. Der er mange advarsler i denne oversigt. Jeg har set, at man fra nogle sider hævder, at alle disse advarsler er fuldstændig berettigede og nødvendige, og sådan skal det være, og at man fra anden side — jeg lagde mærke til, at LOs formand havde udtalt sig på den måde — mener, at det er fuldstændig ligegyldigt, hvad der står dér, og at man slet ikke behøver at tage det alvorligt.

Jeg tror nok, at sandheden ligger midt imellem, nemlig at der i denne årsoversigt er peget på en lang række væsentlige punkter, som vi må tage i betragtning ved fastlæggelse af den økonomiske og finansielle politik i den kommende tid, og at det vil være yderst letsindigt ikke at tage de advarsler, som findes dér, alvorligt. Lige så ansvarslost ville det efter min mening dog være at tage konklusionerne for gode varer på alle punkter.

Årsoversigten fortæller os jo en række ting om udviklingen i 1970, det, vi nu altså ved. Vi ved, at produktionen og eksporten er steget mere, end man troede ved udgangen af 1969. Der har været en vis faldende tendens i stigningstakten, men der har dog været en betydelig stærkere produktionsstigning og eksportstigning, end man havde forudset.

Indkomstudviklingen ved vi også noget om. Vi har haft en ganske overordentlig stor indkomstudvikling. Vi ved, at meget af forhøjelsen af lønindtægterne skyldes løngliding, men der er jo også andre faktorer i det. Det har langt oversteget det, man regnede med. Vi ved, at de indtægter, der beskattes som B-indtægter, er blevet langt større, end man havde regnet med, og at der i hvert fald er langt større skatteindtægter at vente af disse B-indtægter, end man tidligere regnede med.

Vi har den ene gang efter den anden sagt, at vi mente, den høje kildeskatteprocent, som A-skatteyderne måtte af med, var sat for højt, fordi man havde undervurderet B-

skatteydernes indkomster, og nu viser det sig jo også, at de sidste beregninger går ud på, at vi kan regne med et par milliarder kr. i restskat fra B-skatteyderne. Det vil altså sige, at beskatningen i 1970 har hvilet med sin fulde eller næsten sin fulde tyngde på A-skatteyderne, men kun i begrænset udstrækning på B-skatteyderne. Det har betydet vældig meget for den sociale balance, sådan som den har været følt af befolkningen, og det har betydet vældig meget for forbrugsudviklingen. Vi kan fastslå, at her i hvert fald var et punkt, hvor vi vurderede udviklingen rigtigere, end man gjorde det fra regeringens side.

Disse ting har spillet en rolle for opsparing. Så vidt jeg forstår den økonomiske årsoversigt, har man fastslået, at opsparingen er gået tilbage for lønmodtagerne, bl. a. af den enkle grund, at lønmodtagerne har fået trukket skatten fra med det samme. Altså: det beløb, som man til stadighed havde til disposition til at betale skatten med, når den dag kom, er trukket på forhånd, man har haft væsentlig mindre indestående i banker og sparekasser end tidligere. Åbenbart har der også været et vist chok ved den nye beskatningsform, som har medført, at man direkte har taget ud af sparepengene og opretholdt forbruget på den måde.

Derimod synes der at være sket en stigende opsparing hos de selvstændige og andre B-skatteydere, og det er jo klart, fordi de har betalt mindre i skat, end de burde have gjort — i gennemsnit, det gælder selvfølgelig ikke dem alle — og denne skat må man da håbe de har til rådighed, selv om meget af den er gået op i forbrug, til betaling her i 1971. De har haft en opsparing ud over det normale. Virksomhederne har måske også haft en stigende opsparing som følge af, at de har kunnet beholde kildeskatten en ganske vist ret kort periode; de synes i hvert fald at have haft en bedre likviditet, end man havde regnet med.

Endelig ligger der en betydelig opsparing hos det offentlige som følge af det, man i gamle dage kaldte kasseoverskuddet, og som man skal se at finde et eller andet udtryk for, efterhånden som man begynder at operere med det rene og det almindelige kasseoverskud og kasseoverskud på finansår og skatteår og kasseoverskud på kalenderår og alt muligt andet, fordi der, som finansmi-

[Poul Dam.]

nisteren sagde ved sin fremsættelse af finanslovsforslaget, er en masse ting, der gør, at det enkelte finansårs kasseoverskud i og for sig er en temmelig tilfældig størrelse. Men der er en opsparing, som er ganske betydelig.

Ikke desto mindre, til trods for at der har været denne opsparing på visse områder og vi ved, at lønmodtagerne har betalt den fulde skat med det samme, har der været en forbrugsstigning, som jo navnlig har været gældende i første halvår af 1970. Vi savner her en oplysning, som ikke er uden interesse, navnlig for lønmodtagerne, nemlig denne: hvem havde egentlig denne forbrugsstigning? Man taler om befolkningen som helhed, man siger, at befolkningen som helhed har haft et stigende forbrug. Ja, det er nok rigtigt statistisk set, men meget store grupper af lønmodtagere har følt denne tale som nærmest forargelig, for de havde ikke nogen forbrugsstigning, de havde ingen muligheder for at få deres forhold gjort nogenlunde bedre, og de spørger: hvem var det egentlig, der havde denne forbrugsstigning?

Nu kan vi i hvert fald af disse skatteovervejelser se noget om, hvem der havde mulighed for denne forbrugsstigning; det var først og fremmest den gruppe skatteydere, som blev beskattet efter B-reglerne. Om man kan undersøge det, ved jeg ikke, men der er mange, der gerne ville vide det.

Ja, så ved vi jo endelig om 1970, at betalingsbalanceunderskuddet er blevet forøget, vi ved, at vores konkurrenceevne over for udlandet er blevet forringet; det er der ingen tvivl om, det er kendsgerninger, man må tage med i betragtning i hele den politiske planlægning.

Det er derfor helt rimeligt, at regeringen er bekymret over udsigterne for 1971. Vi andre er også bekymrede for 1971. Vi har kun et begrænset håb til 1971, sagt parentetisk; det er, at der skal være valg, og værre kan det jo ikke gå.

Det er klart, at der er grund til bekymring, der er grund til at tage disse økonomiske forhold helt alvorligt. Uden at gentage, hvad andre ordførere har sagt, vil jeg dels understrege bekymringens rimelighed, dels pege på en ny ting, nemlig at vi af de meget store spørgsmål er, hvorledes vi overhovedet kan drive en fornuftig økonomisk politik i et

samfund, hvor det offentlige beslægtet er en så stor del af nationalproduktet. Det er et så stort apparat med hele det offentlige, at man må være bekymret over, hvor bevægelsesmulighederne overhovedet findes. Hvor kan man sætte ind, så man kan øve en virkelig indflydelse på den økonomiske udvikling fremover?

Regeringen synes jo ikke at have så forfærdelig mange andre idéer, end at finanspolitikken skal virke, og det er jo bl. a. det, som dette finanslovsforslag er udtryk for. Regeringen tror, at en stram finanspolitik skal betyde, at efterspørgselspresset forsvinder, at vores konkurrencesituation dermed bliver forbedret, at priserne holdes nede, eksporten vil stige og betalingsbalancen blive forbedret. Alt dette er smukt, og hvis det var sandt, ville det også være godt.

Foreløbig har forsøgene på at drive stram finanspolitik jo ikke haft den slags virkninger; det er der mange biforklaringer til, dem skal jeg lade være at komme ind på, det kan regeringen jo selv gøre. Vi tror, at der kan ske ganske andre ting med den stramme finanspolitik. Hvis nemlig denne stramme finanspolitik ikke bliver accepteret som noget, der med rimelighed har udsigt til at føre til gode resultater, så vil der være to psykologiske virkninger, som begge er uheldige. Den ene er en ulyst til at påtage sig arbejde, som allerede nu er temmelig påtægelig. Med den marginalskat, som alle kan læse på deres kildeskattekort i dag, er der mange, der siger: nej, hvorfor skulle vi gøre os særlige anstrengelser for at tage noget ekstraarbejde, for at gøre en særlig indsats, man tager jo med det samme 40, 45, 47 pct. af det hele, og resten gider vi ikke arbejde for. Det er måske delvis et efterslæt fra fortiden; man ser måske ikke tilstrækkelig klart, at de nogle og halvtreds kroner, man har tilbage af en hundredkroneseddel, dem beholder man selv under forudsætning af, at man ikke køber beskattede varer for dem; hvis man køber varer, som beskattes med moms, ryger der jo igen en 5, 6, 7 kr., og hvis man så yderligere er så letsindig at købe tobak, drikkevarer eller andet lignende, så opdager man, at man beholder af en hundredkroneseddel noget i retning af 7-8 kr. Hvis man endda beholdt en tikroneseddel, kunne man ramme den ind og hænge

[Poul Dam.]

den op på væggen, så man kunne se, at man havde fået noget, men under de ti kr., det er ikke meget.

Nu ved jeg godt, at man kan lade være med at ryge og drikke og alt muligt andet forskrækkeligt, men jeg går ud fra, at finansministeren har en drøm om, at moralismen på dette område ikke breder sig alt for hastigt, for der er jo temmelig mange penge i hele sagen. Der er en påtagelig ulyst til at påtage sig ekstra arbejde, og det kan man ud fra det synspunkt, at livet ikke bare skal være arbejde og træls slid, men også fornøjelser, selvfølgelig se på med begejstring, men det er jo ikke noget, der forbedrer vort produktionsforhold, det er ikke noget, der forøger eksporten, det er ikke noget, der giver os muligheder for at få en bedre økonomisk stilling i fremtiden.

Det andet er, at medmindre vi får en arbejdsløshedsperiode, vil der i dette, at man har denne høje marginalbeskatning, ligge en meget kraftig tilskyndelse til at forlange lønglidning. Lønglidningen er naturligvis først og fremmest noget, der kan findes under en lokal, meget høj beskæftigelsesgrad — fru Grethe Philip nævnte som eksempel den skrækkelige kommune, der havde bygget skole og rådhus samtidig, og det bør man selvfølgelig ikke gøre — men det gælder vel også i øvrigt, at der er en mulighed for i øjeblikket i en mængde situationer at forlange lønningerne forhøjet, altså at få gennemført en lønglidning, som bestemt ikke bliver mindre udpræget af de skatteprocenter, vi arbejder med nu.

Om der er gjort fejl ved kildeskattens etablering, skal jeg ikke komme nærmere ind på; jeg ved i hvert fald, at således som den i øjeblikket virker psykologisk på mennesker, bidrager den ikke til at forøge arbejdslyst og produktion. (*Finansministeren* [Poul Møller]: Hvad ville I med den kildeskat?). Ja, hvad ville de partier, som stemte for den kildeskat; med den, spørger finansministeren, han var da vist selv med til at gå ind for den i princippet. Det er jo ikke alene et spørgsmål om at have kildeskat, det er også et andet spørgsmål, som jeg har talt om før og gerne skal gentage, nemlig om man har tillid til, at det fungerer, om der er nytte ved de ydelser, man giver til samfundet.

Vi tror derfor, at den stramme finanspolitik meget vel via lønglidningen, via en formindsket lyst til at tage arbejde kan føre til en forringelse af dansk konkurrenceevne, og vi er helt sikre på, at den fører til nedgang i den private opsparing. Den midlertidige forbedring i den private opsparing, som man for et vist område har kunnet konstatere, nemlig for B-skatteyderne i 1970, gælder jo ikke i 1971, hvor restskatten vil komme ind, og selv om B-skatteyderne bliver undervurderet i samme grad for 1971, som de blev for 1970, vil det alligevel betyde, at den skat, der kommer ind i 1971, nærmere svarer til den indkomst, som B-skatteyderne har i 1971. Den private opsparing vil gå ned, og det vil få betydning for pengemarkedet og for investeringerne.

Vi tror ikke på, at den stramme finanspolitik har tilstrækkelige virkninger. Vi tror, at det ville være langt væsentligere, hvis regeringen kunne prøve at få gjort noget ved produktionen her i landet. Det er bemærkelsesværdigt i den økonomiske årsoversigt, at der den ene gang efter den anden tales om betydningen af at forøge produktionen, ikke mindst eksportproduktionen — og det er jeg ganske enig i — af at forøge de investeringer, som kan gøre produktionen større, osv. Men alle disse rigtige betragtninger står så underlig alene, de efterfølges ikke af nogen konklusion, den konklusion, som måtte være, at man skulle gå ind i en aktiv erhvervs politik, som direkte tilstræbte at forbedre produktionsmulighederne og at forøge først og fremmest eksportproduktionen. Det kan ikke klæres via indkomstpoltik og finanspolitik alene, og det kan navnlig ikke klæres, hvis der aldrig kommer nogen indkomstpoltik, hvis indkomstpoltikken aldrig bliver til en effektiv virkelighed og man skal gøre det hele via finanspolitikken. En pengepolitik i almen form hæmmer jo både de forstandige og de uforstandige investeringer; der er ingen mulighed for en dirigering, som kunne forøge produktionen til gavn for hele samfundsøkonomien.

Det er karakteristisk for situationen, også for det almindelige kapitalistiske samfunds situation i øjeblikket, at den offentlige opsparing, som ligger implicit i finanslovsforlaget her, er lige så stor som nogen, vi fra SF's side havde kunnet tænke os i den nuværende situation. Vi havde bare et ganske

[Poul Dam.]

andet sigte med den offentlige opsparing. Jeg kan måske minde om, at vi fremsatte nogle alternative forslag sidste år, da man snakkede langtidspøblemer i økonomien. Vi ønsker en offentlig opsparing, som bliver kanaliseret planmæssigt, rettet imod gavnligt byggeri og imod produktive investeringer. Den offentlige opsparing, som regeringen nu giver os, er noget, der dels bliver nedkulet — og det kan i begrænset omfang være rimeligt — dels anvendes indirekte helt planløst.

Regeringen er nået til indgreb i det økonomiske liv og i borgernes pengemidler, som i virkeligheden går langt videre, end de nogen sinde har vovet at beskyldte de socialistiske eller næsten socialistiske partier for at ville gøre. Men de har gjort det uden at opnå nogen af de fordele for samfundsökonomien, som en socialistisk politik ville have medført.

Henimod slutningen skulle der så komme nogle betragtninger om kunsten at spare og den udmærkede „støvsugerbande“, der jo er navngivet efter en udmærket film, hvor man begyndte med at tage de små ting og til sidst stod som hr. Valbak og så betaget ud over havneløbet, hvor der var en stor sandpumper — for det var en støvsuger, der virkelig var i stand til at få noget op. Jeg går ud fra, at der i hvert fald er nogen, måske ikke fru Grethe Philip, men så dog andre, der ønsker, at „støvsugerbanden“ skal fortsætte og altså arbejde med endnu større maskiner i fremtiden.

Den spareplan, vi har fået, er jo interessant. Ikke mindst er det frygtelig interessant at skulle samle spareplanen sammen fra alle mulige mennesker, der har hørt om et eller andet hjørne af den privat — jeg vidste ca. en tredjedel af dette, førend det lå på folketingets bord, fordi venner, som arbejder med det ene eller det andet område, sagde: der sker noget på vores område. Når man kunne fortælle det til så mange, selv om det var brudstykkevis, så kunne man godt have fortalt det lidt før til oppositions-

partierne. Vi var såmænd ikke blevet væsentligt vredere af den grund; det lader sig næsten ikke gøre.

Det væsentlige ved denne spareplan er jo ikke, at man rammer børn i vuggen og gamle over 80 og grønlændere på udsteder, som ikke kan forsvare sig, og masser af andre uskyldige smågrupper. Det væsentlige i parlamentarisk forstand er, at man her bortskærer en række udgifter, som alle har stemt for i sin tid, og at man mellem tre partier er enige om, at nu skal nogle love ændres, som er vedtaget enstemmigt eller så godt som enstemmigt, altså at de forudsætninger, hvorunder man har arbejdet sig sammen i folketinget på bestemte lovgivningsområder, ensidigt bliver sat til side af flertallet her i salen. Det er en metode, som jeg tror vil vise sig at være forholdsvis uheldsvanger for det fremtidige arbejde. Hvorfor skal vi blive enige med denne regering om noget som helst, hvis regeringen bagefter ensidigt med sit eget flertal laver det om? Hvorfor skal vi ikke i stedet for forberede os på at overtage dette lands ledelse så hurtigt som muligt, selv om det er senere, end det var nødvendigt? Hvorfor skal vi gøre det, vi gør? Er det ikke uhyre farligt, at princippet, at man arbejder sig sammen til enighed, således sættes til side?

Det er rigtigt, at vi kommer til at beskæftige os med disse spareforslag enkeltvis ved forskellige lejligheder, og de, der hidtil har været til behandling, har nok givet regeringen et indtryk af, at de ikke bliver vedtaget enstemmigt alle sammen, her i salen eller i finansudvalget, hvor nogle af dem skal behandles.

Det er vel også et spørgsmål, om der ved udarbejdelsen af denne liste er taget tilstrækkeligt hensyn til den prioritering af samfundets behov, som andre har talt om, og som det er så uhyre rigtigt at tale om. Man har vel heller ikke i tilstrækkelig grad forstået, hvad det er, man gør, når man fjerner et eller andet tilskud. Det er jo ikke den samme overvejelse, man skal gøre sig, når man tager noget væk, som når man drøfter,

[Poul Dam.]

om det skal indføres. For at tage eksemplet med aftenskoleundervisningen: hvis man ikke havde haft denne støtteordning, havde man meget roligt kunnet afveje, om det var rimeligt at have den, eller det ikke var rimeligt, om folk selv kunne betale for det, eller de ikke kunne — eller er det en diskussion, der hører hjemme i 1930'erne, som undervisningsministeren sagde forleden? Men det er jo noget helt andet i det øjeblik, man har fået indrettet et system i samfundet, et system af oplysningsforbund, men jo også et system i en masse menneskers forbrugsvaner, i udnyttelsen af deres fritid, deres interessekompleks. Man griber ind på en ganske alvorlig måde i menneskers dispositioner. De føler nødvendigvis, at der her er tale om nogle velerhvervede rettigheder. De føler det som et direkte angreb på deres måske meget veletablerede situation og vanemæssige verden. Det betyder også, at man direkte beskærer deres disponible indtægt, og det er måske formålet, men spørgsmålet er, om det netop er disse menneskers disponible indtægt, man skulle beskære yderligere.

Problemet er jo i det hele taget med dette område: er det alle, man rammer med disse spareforslag, eller er det netop, som jeg antydede før, nogle bestemte, udvalgte grupper — meget tilfældigt udvalgte, det indrømmer jeg — men nogle specielle grupper, som bliver generet af lovændringerne? Er det de svageste, er det nogle af de stille i landet, som i øvrigt har regeringens store kærlighed, der bliver generet, og som vi andre så må prøve at give mæle for en gangs skyld, eller hvad er det egentlig, man gør? Ved man nok om det?

Man kunne i og for sig tage helt andre sager op til overvejelse. Den sociale sektor stiger kolossalt. Det er et resultat af love, der er vedtaget her i tinget i enstemmighed, og som til trods derfor ikke bliver anfægtet af regeringspartierne. Men er det også rimeligt, at den sociale sektors administration skal stige så stærkt, som tilfældet er? Det er svært at beregne nøjagtigt, hvad administrationen af den sociale lovgivning og hele det sociale apparat koster. Så vidt jeg kan skønne mig til, når man lægger det hele sammen, må det være et sted i størrelsesordenen 2 milliarder kr. Det er dog penge. Er det nødvendigt? Har man gjort noget ved

det? Har man virkelig gennemdrøftet hele spørgsmålet om administrationen? Jeg ved, at man taler om det tit, men er der virkelig ikke mulighed for at spare noget her?

Det er lykkedes at finde et lille beløb for konsulenter til byerhvervene, som man kunne spare. Det har en interessant ironisk sammenhæng med, at beløbet til landbrugets konsulenter skal forøges meget stærkt; det er i hvert fald noget, der bringer én til at tænke. Det er også noget, der gør, at man siger: vil denne regering virkelig gøre noget for produktionsudvidelsen i de erhverv, hvor der er en virkelig fremtid? Det er ikke min mening at ville afskaffe landbruget eller senere landbruget, men vi ved alle, at de erhverv, som vi i fremtiden skal leve af, er byerhvervene, og her skærer man altså ned på byerhvervenes konsulenter tilsyneladende uden større bekymring, medens landbrugskonsulenterne, hvis finanslovsforslaget vedtages — men det gør det jo nok — skal have adskilligt flere penge.

Sagen er, at det med at spare ikke er noget, man gør fra den ene dag til den anden. De virkelige sparebestræbelser skal udfoldes i den langsigtede planlægning, og dér er det jo fortrinligt, at vi nu har disse 4-5 års oversigt, som giver os en fornemmelse af, hvad det drejer sig om. Den giver os bl. a. en fornemmelse af, at mange af de økonomiske vanskeligheder, vi står i, skyldes, at en tilsvarende forudseenhed ikke var til stede for nogle år siden.

Folkepensionen er jo en af de store beslutninger, som er blevet meget kostbar, og ingen skal naturligvis misunde pensionisterne det, de får, men alligevel kan man nok indrømme, at det har kostet flere penge, end man havde regnet med. Der er store investeringer på trafikområdet og på andre områder, hvor man skriver regninger, som skal betales i fremtiden, og hvor man synes at være stigende letsindig, jo længere ude i fremtiden regningerne forfalder. Og vi har den store skygge i fremtiden: indekskontrakterne. Jeg ved ikke, om man er begyndt at regne på, hvad det vil koste — jo det ved jeg man er — men om man er begyndt at regne ind i et samlet statsbudget, hvad det kommer til at koste staten med indekskontrakterne, når de begynder at forfalde.

Det ville have været interessant, hvis dette finanslovsforslag kunne have været

[Poul Dam.]

vurderet ud fra en sammenhæng med regeringens økonomiske politik. Det lader sig desværre ikke gøre, og heri ligger der ikke nogen kritik af, at regeringen ikke fortæller om sin økonomiske politik — den er så lovlig undskyldt. Hidtil har den i hvert fald ikke haft noget at fortælle om. Men det gør jo, at det er meget svært overhovedet at tage stilling til: er dette rimeligt? Har det overhovedet nogen mening at vedtage en finanslov, som har et så voldsomt præg af restriktion, af deflationspolitik, selv om det måske lyder lidt voldsomt i disse tider, hvor det er inflationen, der præger os mest, og hvor der er sat flere milliarder kr. af til imødegåelse af løn- og prisstigninger? Er der nogen mening i at sige: dette er et værdifuldt bidrag til landets økonomiske sanering i det kommende år? Der er en meget usikker vurdering af dette, der er en meget usikker vurdering af en masse detaljer.

Dernæst er der det rent formelle i sagen. Jeg mener, det er helt i orden, at en finanslov indeholder alt det, som regeringen agter at bruge penge til i det kommende finansår, det er det, finansloven skal indeholde ifølge grundloven. Men er det egentlig helt fair play at fremsætte et finanslovsforslag, hvori man foreslår en lang række besparelser, der kun er mulige, hvis man vedtager nogle love, som ikke er vedtaget? Der er jo nemlig et psykologisk — ja, jeg må jo ikke sige nummer, men så trick da — i det, nemlig at hvis det lykkes at få nogle af disse beløb ind i finansloven igen, så hedder det sig, at man stiller forøgede krav til det offentlige, man vil sætte udgifterne i vejret derved, at der altså er skåret ned på forhånd.

Mere reelt havde det været, at man havde udarbejdet finanslovsforslaget ud fra de love, som forelå gyldige på det tidspunkt, da finanslovsforslaget blev fremsat. Så kunne man altid sige: vi agter at foreslå dette nedskåret. Jeg går ud fra, at der alligevel kommer ændringsforslag til finanslovsforslaget på vejen igennem finansudvalget, så det kunne man også have gjort. Men nu har man stillet sig sådan i en psykologisk gunstig situation. Vi andre vil herefter komme til at stå som dem, der vil ødsle med statens penge — hvis man tør sige dette efter at have fremsat det største finanslovsforslag i historien.

Sigsgaard: Finansministeren så i sin fremsættelsestale tilbage på sine gerninger, og han fandt ikke særlig overraskende ud af; at de stort set alle sammen var gode og kloge gerninger.

Det er jeg ikke helt enig i, men inden jeg går i detaljer med det, vil jeg først have lov til at beklage mig over, at man taler så generelt om den økonomiske politik. Ministeren taler f. eks. om stigningen i den økonomiske aktivitet — og det er jo rigtigt, at der bliver produceret mere år for år — men han nævner ingenting om, at de, der har sat produktionen op, nemlig arbejderne, ikke har fået så forfærdelig meget ud af det her på det sidste, at andre er rendt med gevinsten. De lønforhøjelser, der har været, er stort set gået til stigende skatter og afgifter.

Økonomer og finansministre taler altid, som om det, de kalder stigende økonomisk aktivitet, udelukkende er af det gode. Jeg vil godt sætte et spørgsmålstegn ved det. Er det nu også udelukkende et gode, hvis de, der skaber den stigende aktivitet — og det er jo de arbejdende, det er ikke aktionærerne — ikke får noget ud af den, hvis de tværtimod må betale for den med mere slid, mere sygdom, kortere levetid — og det kan nemt blive realiteten. De produktivitsfremmende lønsystemer, som LO og Arbejdsgiverforeningen i fællesskab går ind for, og som også støttes stærkt her i folketinget, medfører, at arbejdstempoet skrues mere og mere op, flere og flere arbejdere rammes af stress og de sygdomme, der følger med i det hele taget. De lidt ældre kan ikke klare tempoet, fritiden er mange for trætte til rigtig at få noget ud af; det er ikke så mærkeligt, at der nu rundt om i Europa strejkes imod de produktivitsfremmende lønsystemer, der jo rettelig burde kaldes invaliditetsfremmende lønsystemer. Disse lønsystemer er jo nemlig en del af baggrunden for det, man her taler om: den stigende økonomiske aktivitet. En høj fast timeløn og mindre jag er langt bedre, og jeg håber derfor, at mange arbejdere vil protestere mod, at tempoet fortsat skrues op, at de på den måde sundhedsmæssigt betaler for den stigning i den økonomiske aktivitet, der sker, protesterer imod, at der skal produceres mere og mere uanset af hvad.

Jeg er altså ikke bare naivt begejstret for

[Sigsgaard.]

den stærkt stigende produktion, som finansministeren tilsyneladende er det. Den giver små grupper i befolkningen store profitter, men den slider altså samtidig de arbejdende op.

Den offentlige produktion stiger ikke; her har regeringen dekretet igangsættelsesstop for anlægsarbejder indtil nytår, og det ville være meget interessant at høre, om dette stop eventuelt skal forlænges, eller hvad der skal ske efter den 1. januar 1971. I og for sig er et sådant stop ret barokt. For at den private produktion af tyggegummi og vaskepulvere og slips og læbestifter uantastet kan vokse og vokse; må staten og kommunerne holde igen med børnehaverbyggeri, skolebyggeri og plejehjemsbyggeri, og boligbyggeriet tvinger regeringen oven i købet ned, det ligger der jo meget stærkt talende tal for her på det allersidste. Et system, der fungerer så vanvittigt og så umenneskeligt, må i flere og fleres øjne blive egnet til skraldespanden.

Selvfølge ved regeringen, at mange private investeringer må betegnes som vilde investeringer, der ikke foretages, fordi samfundet behøver dem, men alene for at drage fordel af afskrivningsfiduserne ud fra den almindelige regel, der gælder i vores samfund; at der investeres dér, hvor der kan tjenes mest på det, uanset befolkningens behov. Disse afskrivningsfiduser, som jeg altså stadig væk tillader mig at kalde dem, har vi jo set at regeringen ikke vil røre ved bortset fra lidt pillerier omkring coasterne, som jeg nok tror der kommer.

Finansministeren sagde i sin fremsættelsestale, at regeringen havde bidraget til prisstabilisering gennem arbejdsgivertilskuddet. Nu er det indtryk, der har bredt sig rundt omkring, ikke lige netop, at det er prisstabilisering, regeringen først og fremmest stræber imod, i hvert fald er disse bestræbelser så lykkedes temmelig dårligt. Men prisstabilisering lyder jo pænere end rent ud at snakke om det pristalsfusk, som det efter min opfattelse var, dette arbejdsgivertilskud. For hvad var det nemlig, der skete? Jeg er egentlig taknemlig for, at ministeren tager det op i sin fremsættelsestale, så vi ikke glemmer det. Der skete det, at regeringen satte moms en op, og den rammer først og fremmest de mange med de jævne indkomster, det har finansministeriet jo

givet os tal for, og så gav regeringen noget af det, der kom ind gennem denne momsforhøjelse, et par hundrede mill. kr., så vidt jeg erindrer, til arbejdsgiverne, sådan at de kunne betale arbejdernes dyrtidsportion med disse penge. Staten tog altså over moms en arbejdernes penge og gav dem til arbejdsgiverne, som så udbetalte dem til arbejderne som dyrtidsportion; det var, hvad der skete. På den måde blev lønmodtagerne altså i realiteten snydt for den dyrtidsportion. Jeg går ud fra, at regeringen havde håbet, at de ikke ville opdage, hvordan det i virkeligheden gik til, for den kom jo tilsyneladende hjem i lønningsposen, men det gjorde den altså bare alligevel ikke, når vi kigger lidt nærmere på ordningen. På den måde opnåede man så også, at profitterne endnu en gang blev fredet. Angrebene mod dyrtidsreguleringen er fortsat siden og ligeledes bestræbelserne på at holde lønnen nede, det, man kalder indkomstpølse. Man kan stille sig spørgsmålet: hvorfor fører regeringen en så desperat og lønmodtagerfjendtlig politik, som tilfældet er? Jeg har nok bemærket mig, at man er lidt på retur nu her på det allersidste, men alligevel.

Det voksende statsapparat og de vilde investeringer op igennem 1960'erne har bragt betalingsbalancen i permanent uligevægt. Hvis Danmark nu ikke var vævet sammen med udlandet økonomisk set, kunne man jo som sædvanlig eller som så tit før bruge arbejdsløsheden for at få lønnen til at falde relativt, sådan at balancen kunne genskabes. Man kunne f. eks. devaluere og på den måde bringe lønnen ned. Men de midler duer kun delvis i dag. Byggeriet er ganske vist skåret kraftigt ned med større bolignød og en vis arbejdsløshed til følge, og formanden for de økonomiske vismænd har udtalt, at han ville blive forbavset, hvis ikke arbejdsløsheden hurtigt fordobles. Men der er grænser for, hvor langt regeringen kan gå ad den vej, og derfor har den valgt så groft et middel, som lønpolitikken faktisk er. Lykkes det, og det bør lønmodtagerne gøre alt for at forhindre, så kan profittaten sættes op i almindelighed og i eksporthvervene og de importkonkurrerende sektorer i særdeleshed, især hvis det også lykkes at fortsætte med deportationen af danske arbejdere fra den ene landsdel til den anden, væk fra deres familie osv., og med importen

[Sigsgaard.]

af udenlandske arbejdere til disse sektorer. Det sidste er dog standset for en tid.

Jeg kaldte den politik desperat, dels fordi den mobiliserer lønmodtagerne til modstand, dels fordi det næppe kan lykkes at holde lønnen nede. Lønglidningen vil nemlig fortsætte, så længe der nogenlunde er fuld beskæftigelse, og på længere sigt er enhver regering nødt til at stille imod en i hvert fald høj beskæftigelsesgrad, hvis den da ellers vil fortsætte med at regere, og det vil de fleste regeringer jo gerne.

Vi lever i en tid, hvor sociale kriser er under udvikling og har været det i mange år, og kapitalisterne kan dårligt kæmpe imod kriserne, fordi de ligger i strid med hinanden. Det kom sidst frem, da EEC truede med indgreb over for USAs investeringer i Europa, hvis USA ikke opgav sine handelsrestriktioner. Her optrådte staterne altså på monopolernes vegne. I det hele taget intervenserer staterne mere og mere med økonomiske indgreb. Netop nødvendigheden af disse statslige økonomiske indgreb understreger, at kapitalen, systemet, gradvis svækkes.

Af en EEC-rapport gengivet i Le Monde nr. 7.912 i år, for et par måneder siden, fremgår det, at staterne tit indrømmer f. eks. olieselskaberne særlige skattefordele simpelt hen for at tiltrække deres investeringer. Man har med andre ord fundet ud af i fællesmarkedslandene, at det er en trafik, der hyppigt forekommer. Om noget sådant også gælder her, ved jeg ikke. Jeg har syslet en del netop med olieselskaberne, men det er et punkt, hvor jeg ikke har kunnet nå til nogen klaring. I EEC-rapporten hævdes det altså, at noget sådant forekommer i hvert fald i EEC-landene, og at noget tilsvarende forekommer her i Danmark, ved man, og det kan man læse i lovene. F. eks. står der i loven om udvinding af mineralske råstoffer på Grønland i § 17, stk. 3, at der indrømmes skattefrihed for de selskaber, der foretager udvinding. Det er vedtaget her i folketinget; mit parti var ikke med til at vedtage det, men jeg tror i øvrigt, at næsten hele folketinget stemte for en sådan skattefritagelse for bestemte erhvervsvirksomheder — altså præcis det samme, som beskrives i fællesmarkedsrapporten om olieselskaberne og vist-

nok i øvrigt om store selskaber og monopoler i det hele taget.

Finansministeren nævnte, at de samlede skatter og afgifter i 1969-70, for nu at gå over til det, udgjorde en 44-45 pct. af bruttofaktoringkomsten, og i næste finansår bliver det vel op imod 50 pct. Det er efterhånden temmelig grove løjer, hvad også andre har givet udtryk for. De, der er nødt til at betale skat af hver krone, de tjener, har ikke fået det så meget bedre de sidste år, bl. a. fordi de også skal betale skatten for alle skattesnyderne. Jeg beklager, at jeg bliver nødt til at bruge lidt af folketingets tid igen på det problem, men det bliver vi jo nødt til, så længe der ikke rigtig bliver gjort noget ved det.

Hvis skattesnyderne måtte punge ud, kunne alle andre slippe en 2.000-3.000 kr. billigere i skat, og det ville nok kunne mærkes. Herom siger ministeren bestandig, at han gør en masse for at effektivisere ligningen, men det er ikke helt rigtigt. Af 12.000 aktieselskaber betaler de 3.000 ikke én krone i skat, de gjorde det i hvert fald ikke sidste år. Jeg vil med interesse se på, hvordan det går i indeværende år. Det skyldes bl. a., at ministeren ikke vil bruge selskabskattelovens § 12, som kan bruges over for temmelig mange af dem. Ministeren siger, at det er der desværre ikke tid til, for vi har jo kildeskatten og alt det andet, som skattemyndighederne pusler med. Man har ikke tid til at ligne disse selskaber effektivt.

Det er en interessant udtalelse, for modsat er der altid, så vidt jeg ved, tid til at ligne lønmodtagerne. Det er finansministeren, der bestemmer, hvad skattefolkene skal bruge deres tid til. Hvis han siger: koncentrer jer om aktieselskaberne og de erhvervsdrivende, så gør de det. Men indtil nu har finansministrene alle sagt: gå let hen over erhvervene, og koncentrer jer om lønmodtagerne. Og så har de gjort det. Afskaffelse af skattesnyderiet er altså et spørgsmål om vilje, et spørgsmål om politik.

De skattefri millionærer bliver tit halet frem, og det kan også være udmærket. De skal åbenbart blive ved med at være skattefri, for regeringen vil ikke fjerne deres afskrivningsfiduser. Jeg ser egentlig hellere, at man taler om afskrivningsreglerne end om denne bestemte gruppe på en 500-600-700

[Sigsgaard.]

mennesker, for det kan ligesom lade folk formode, at hvis bare vi får has på de skattefrie millionærer, hvor mange der nu er, er problemet klaret. Det er det jo slet ikke, det er langt større end som så.

Men det kan naturligvis bruges som et eksempel. Man kan spørge sig selv: hvad betaler egentlig sådan en skattefrie millionær til samfundet? Ja, skat slipper han altså for, og når han opgiver indkomsten til 0, sættes formueskatten ned til 20 pct. I parentes bemærket kan jeg sige, at vi har flere gange foreslået ændret den helt vanvittige regel om, at formueskatten sættes så meget ned, men det stemte man ned her i folketinget. Momsen rammer kun den skattefrie millionær med en 2-3 pct., og det samme gør andre forbrugsafgifter skønmæssigt. Det vil altså sige, at han måske i alt betaler 10 pct. af sin indkomst til samfundet, så har jeg endda sat tallet meget højt. Det er muligt, at 5-6 pct. er mere rigtigt, men det vil jeg ikke skændes med nogen om. Lad os så derfor bare sige, at han betaler 10 pct. til samfundet, mens gennemsnitsdanskere må betale næsten 50 pct. Det er, som om sådanne tal sætter problemerne her i relief.

Når finansministeren nu foreslår, at staten skal opkræve næsten 37 milliarder kr. i skatter og afgifter næste år, kan denne millionær og mange, mange, mange tusinde med ham tage sig det let, for de har afskrivningsfiduserne; de har måske også for nogles vedkommende det direkte skattespyderi at klynge sig til, så de skal næsten ikke være med til at betale. Unddragelsen er desuden ret risikofri. Vi ved jo godt, hvad det er for straffe, folk idømmes for den illegale del af skatteundragelserne. Det er bittesmå straffe, det drejer sig om, i almindelighed kun bøder.

Den øvrige befolkning derimod, alle, hvis løn nu skal holdes nede, hvis det står til regeringen, og hvis dyrtidsregulering skal fjernes, skal betale; for dem stiger skatten slømt. Sidste år betalte de 25 milliarder kr. i skatter og afgifter, nu bliver det 37 i stedet for. Det er en stigning på næsten 50 pct. på 2 år. Jeg vil lige understrege, at vi ikke i VS er skatteenøgttere. Vi ønsker bedre offentlige ydelser — de koster penge, og de penge skal skaffes. Men det er ravruskende galt, når jævne lønmodtagere skal betale ikke bare

for sig selv, men også for mange velstillede erhvervsdrivende og selskaber, der kører på fribillet. Det er simpelt hen kapitalens udbytning af lønarbejderklassen, der her er tale om.

På den ene side er vi altså tilhængere af bedre offentlige ydelser. På den anden side må vi fremhæve, at der faktisk godt kan spares, men på en anden måde end den, regeringen lægger op til. Hr. Poul Dam jamrede lidt over, at statens udgifter er for store. Det er altså både rigtigt og forkert, hvad hr. Poul Dam dér sagde. I stedet for kun at snakke om statens udgifter burde man tale mere om, hvordan staten skaffer sig sine indtægter, og det er, som man hører, det, jeg har gjort til hovedemnet for mit indlæg her i dag. Det er nemlig her, det er helt galt. Men jeg benytter også lejligheden til at understrege, at når mange mennesker af de borgerlige aviser bibringes den tro, at socialister — her kan jeg selvfølgelig kun tale på VS' vegne — tilbøder staten og ønsker, at staten skal have meget mere magt, så er det en fuldstændig forvrængning. Vi tilbøder aldeles ikke nogen stat, og da slet ikke den borgerlige stat. Tværtimod synes vi, at staten tiltager sig alt for megen myndighed, at staten i alt for høj grad er en formynderstat, selv om vi godt ved, at sådan må det være, når systemet bygger på, at det er de få, der har magten og privilegierne på bekostning af de mange. Det er altså vores syn på staten.

Men i alt dette, da klarer kapitalen sig. Samtidig med at skatter og afgifter fra 1969-70 til 1971-72 stiger med disse næsten 50 pct., stiger selskabsskatten kun med 18 pct. Selskabsskattesatsen er 36 pct, tror jeg. Den ændres ikke, den står fast, og derfor får vi dette resultat, at indkomstskatterne og afgifterne stiger ca. tre gange så hurtigt som selskabsskatterne. Det er ikke, fordi selskaberne kun tjener lidt. Enhver ved, hvordan de har udstedt friaktier som aldrig før.

Finansministeren refererede også i sin tale til fastsættelsen af udskrivningsprocenten til 91 mod de 95, der gælder i år, samtidig med at folkepensionsbidraget bliver sat op med 1 pct. Jeg kan godt forstå, det udådt har været godt for regeringen at køre det sådan. Det lyder jo godt, når man siger til folk: vi sætter udskrivningsprocenten ned fra 95 til 91; til gengæld sætter vi folkepensionsbidra-

[Sigsgaard.]

get 1 pct. op, men 1 pct. over for 4 pct. på udskrivningsskalaen lyder ikke af så meget. Hvad er imidlertid facit, når man også tager hensyn til den inflatoriske udvikling, der forløber uantastet? Facit er, at der bliver nogle om skattestigninger, og de kan for visse indtægtsgrupper og især for de lavtlønnede blive ganske uhyggelige.

Det er den virkning, det får, at man sætter folkepensionsbidraget op og til gengæld udskrivningsprocenten ned. Det virker usocialt. For de allerlaveste indtægter stiger skatten ca. 40 pct., for de højeste stiger den kun 13-15 pct., og de andre grupper lægger sig ind imellem. Den procentvise skattestigning daler med stigende indkomst. Det er en køn politik, man dér fører fra VKR-regeringens side.

Når finansministeren siger, at ingen har krævet udskrivningsprocenten sat ned, er det ikke længere rigtigt; han talte om de forhandlinger, der fandt sted her i eftersommeren. Dengang var VS ikke med. Nu er det i hvert fald ikke længere rigtigt, for vi kræver den faktisk sat ned. Hvis skattesynderiet bare halveredes næste år — vi stiller ikke urimelige krav, det er en halvering ikke, og da vi nu har fundet os i dette skattesynderi i så mange år, hvad så med at starte med en halvering af det — tænk så, hvilket kæmpeprovenu man kunne få for de 50 mill. kr., det ville koste, for selvfølgelig ville det koste penge. Hvis man altså halverer skattesynderiet, kan udskrivningsprocenten alene på den konto sættes ned fra 91 til 80.

Dertil kommer, at vi ønsker skatteskalaen gjort mere progressiv. Den er i praksis blevet gjort mindre progressiv nu, som jeg lige har skildret det. Vi ønsker den gjort mere progressiv, så de små indkomster lettes i forhold til de større.

For en ordens skyld skal jeg understrege, at vi udmærket ved, at det er spildte Guds ord på Balle Lars at stille sådanne forslag. De gamle partier er imod dem. Jeg tror ikke bare det er regeringspartierne, men at også socialdemokratiet vil være imod det. Først den dag, da alle de, der bliver snydt i dag — og jeg tror, det er lykkedes for mig at skildre, at der i hvert fald er nogle, der bliver snydt ganske grueligt — gør tilsvarende krav til deres egne, kan de presse dem igen-

nem. Men ved at fremsætte kravene nu håber vi at kunne fremskynde den udvikling.

Den sidste uhyggelige skatteoplevelse, folk har haft, har været trækprocenten, som er gået kraftigt op selv for dem, der ikke regner med stigende indkomst. I den anledning vil jeg fremhæve, at hvis afskrivningsfiduserne — og her taler jeg ikke om de ordinære afskrivningsregler, som er meget fordelagtige i Danmark, og som vi har ladet ligge fra VS' side — blev afskaffet, kunne vi helt have undgået stigningen i trækprocenten. Men det diskuterede vi i fredags, og der var total lukkethed fra de fleste af de øvrige partiers side. Samtidig kunne de såkaldte besparelser have været undgået. For ikke at blive misforstået må jeg indskyde, at VS gerne ser besparelser, men det skal ske, uden at de offentlige ydelser, ganske specielt på det sociale område, uddannelsesområdet og det kulturelle område, forringes. Det kan gøres.

Statsadministrationen vokser og vokser, papirmøllen kværner hurtigere og hurtigere, restriktionerne, forbuddene og påbuddene bliver flere og flere. Dette er ganske interessant, for dér har der også været en tendens til, at de borgerlige partier og de borgerlige blade prøver på at bilde folk ind, at disse væmmelige socialister er nogle, der vil have en masse forbud og restriktioner og vil begrænse folks frihed. Hvad er kendsgerningen? Kendsgerningen er, at vi får stadig flere restriktioner og påbud og forbud for hvert eneste år, for hver eneste måned, for hver eneste uge, og sådan er det gået nu i generationer. Man kan godt sige, at jo mere kompliceret det kapitalistiske samfund bliver, og jo mere utilfredshed med det, der også bliver, des større behov bliver der for alle disse forbud og restriktioner. Men det koster penge at holde så meget kontrol med folk, som man gerne vil. Så opretter man nye kontorer for at få hold på alt dette, men alligevel er det, som om rationaliseringen ikke rigtig kommer i gang.

Regeringen vælger gang på gang i stedet for den egentlige rationalisering, som i første omgang i almindelighed koster penge og investeringer, at skære lidt ned over det hele, men det er simpelt hen det værste, man kan gøre, og det er i modstrid med egentlig rationalisering. Så sker der ulykker som

[Sigsgaard.]

nedskæringen på udlånene til vækstkommunerne, for at tage et eksempel, på 5 mill. kr. om året, eller pengene til gårdrydning, der forsvinder. Samtidig med at boligministeren har talt meget om, at der skal gang i saneringen, har han og finansministeren lige så stille for indeværende år, efter hvad Politiken har meddelt, strøget de penge, der var tænkt som tilskud til gårdrydninger, og fire henvendelser fra provinsbyer om tilskud til gårdrydninger har man måttet afvise. Jeg vil gerne benytte lejligheden til også at trække denne lille detalje frem og håbe, at boligministeren i morgen vil svare på, om han nu har sikret, at der på finanslovforslaget for 1971-72 er afsat penge til det formål. Svaret vil være temmelig afgørende for, om vi skal blive ved med at tro på, at der er realiteter i, at man vil gøre noget ved saneringen.

Om spareforanstaltningerne generelt har den sidste uges debatter klart vist, at vi har ret, når vi siger, at de i første række rammer de dårligere stillede. De er altså udtryk for klassepolitik.

Finansministeren nævnte i sin fremsættelse, at regeringen vil gøre noget ved inflationen, og det lyder meget spændende, synes jeg. Sidst har den sat mere fart i inflationen ved at tillade huslejerne sat op med 25 pct. ved genudlejning her fra 1. januar. Det sætter selvfølgelig ejendomsværdierne op. Det ved vi alt om. Vi har økonomers og alle mulige eksperters udsagn for, at sådan virker det. Når ejendomsværdierne bliver sat op, øges dermed presset på lånemarkedet, og så øges presset på renten. Hvis inflationen virkelig skal bekæmpes, må der gøres noget ved det, man kalder jordprisernes og ejendomsværdiernes stigning, jordspekulationen, skattesnyderiet og afskrivningsfiduserne, som jeg allerede har talt om. Og man må spørge: er det her, regeringen har nye og ukendte planer? Eller er det bare den gamle melodi: at lønmodtagerne har så frygtelig høje indtægter, at de truer landets økonomiske stabilitet? Det håber jeg ikke, for den melodi er jo så falsk i klangen. Finansministeren slog i fremsættelsestalen på, at lønmodtagernes nettofordel ved lønforhøjelser er begrænset. Det samme var den radikale ordfører inde på her i dag. Det er rigtigt, for regeringens politik går jo ud på, at lønmod-

tagernes andel af produktionsresultatet i hvert fald ikke må forøges, og fru Grete Philips bemærkninger gik også på det, uden at det blev sagt. Derfor kommer finansministeren efter lønarbejderne med momsens, hvis de får sat lønnen lidt op. Men det betyder ikke, som finansministeren mener, at så kan lønmodtagerne, hvis de nu efterhånden har opdaget det, lige så godt lade være med at slås for bedre løn, for man kommer og tager det fra dem bagefter. Nej, det betyder, at det ikke er nok at kræve bedre løn. Samtidig må der kræves en bedre boligpolitik, en mere retfærdig skattepolitik, for ellers får man ingen gavn af lønstigningerne.

Ud fra en sådan helhedsholdning, en sådan virkelig politisk holdning og ikke ud fra en snæver faglig holdning, slås lønarbejderne i Italien, og vi kan lære kolossalt meget af den måde, kampen foregår på dér. På den måde kan kampen gøres mere effektiv i modsætning til den snævre lønpolitik og det classesamarbejde, som både LO og socialdemokratiet står for. Det er opmuntrende, at der i Sverige har kunnet skabes strejkekomiteer på trods af LO-linjen, og det er helt nødvendigt, at lønarbejderne danner kamporganisationer og ikke kun sikrer status quo gennem det traditionelle samarbejde mellem LO og arbejdsgiverne. Det, der nemlig sker og er sket i de sidste 75 år, er, at man har sikret status quo; det er også noget værd, men det var egentlig ikke bare det, vi ville.

Der tales om, at lønmodtagerne skal vise samfundshensyn. De skal altså beskytte det kapitalistiske samfund, der udbytter dem og sætter dem uden for indflydelse. De skal holde igen med lønnen, for at de store virksomheder kan udstede deres friaktier og fortsat være helt eller delvis skattefri. Det er, hvad man mener med samfundshensyn. Det er efterhånden sådan, at mange, mange ord i sproget er næsten umulige at bruge, fordi de indeholder noget helt andet end det, de oprindeligt betød. Men den snak om samfundshensyn tror jeg man helt skal afvise. I stedet for at vise samfundet hensyn skal man prøve at få det lavet om.

Jeg har hævdet, at der føres en usocial politik, og det fremgår også af finanslovforslaget. Trafikministeriet får 12 pct. mindre end i 1969-70. Også dets anlægsbudget går ned. Trafikministeren har taget keglere på at

[Sigsgaard.]

skære motorgade- og motorvejsinvesteringerne ned, og det kunne være en menneskevenlig politik, hvis man samtidig satte ind på en kraftig udbygning af den kollektive trafik: flere og bedre tog, bushavne og masser af busser, hurtig oprettelse af bybaner, lukning af de store centre for privat bilkørsel. Men det sker ikke. Han og regeringen siger bare noget om, at man bør sætte mere ind på kollektiv trafik. Det er det, vi andre har råbt op om i 10 år nu uden at have kunnet få noget igennem. Man skærer motorvejsbyggeriet ned, men den kollektive trafik udbygges alt, alt for langsomt, og så bliver det en umenneskelig politik også på det område, for det betyder kun endnu mindre trafikikkerhed, endnu flere trafikofre.

De uddannelsessøgende har hævdet, at uddannelsesstandarden systematisk forringes. Det er der noget om, det havde vi en debat om forleden dag. Venstres ordfører slog her i dag som så ofte før på, at det, der skete på uddannelsesområdet, var, at man havde nogle små, højtråbende grupper, der gjorde sig stærkt gældende, men dem skulle man ikke lytte alt for meget til; måske var problemerne meget større hos de mange inden for andre dele af uddannelsessektoren. Det er den almindelige måde at fremstille det på, men det er ikke spor rigtigt. Der skæres ned, der gribes ind over for alle uddannelsessektorer. Undervisningsministeriets udgifter beregnes kun at stige 8 pct. fra 1969-70 til 1970-72. Det svarer ikke engang til prisudviklingen og slet ikke til den større søgning, det større behov. Der er i realiteten tale om tilbagegang, også når der tages hensyn til, at visse opgaver er væltet over på kommunerne.

Anderledes med militæruddgifterne. Medens trafikministerens budget er 12 pct. lavere end regnskabstallet og undervisningsministeriets kun 8 pct. højere, så er forsvarsministeriets budget 16 pct. højere end regnskabstallet, og militærets anlægsudgifter skal stige med over 60 pct. fra 305 mill.

kr. til 492 mill. kr., og det samtidig med at andre anlægsudgifter holdes nede.

Justitsministeriet tegner sig for en stigning på over 20 pct., langt over det normale, når man ser ned igennem de forskellige afsnit i finansloven, og to tredjedele af denne stigning falder på rets- og politivæsenet. I den forbindelse har jeg lyst til at gøre endnu en bemærkning til venstres ordfører, der sagde, at han var imod vold. Til trods for denne holdning tegner den statslige potentielle voldsmagt, militær og politi, sig for nogle af de allerstørste stigninger i forhold til regnskabet.

Interessant er det også, at handelsministeriet har den allerstørste stigning i forhold til regnskabet, over 60 pct. Den er endnu højere end forsvarsministeriets og justitsministeriets. 60 pct. er da ganske pænt sådan på et par år. Det er i første række tilskuddene til erhvervsvirksomheder, der sættes kraftigt op, og det sker samtidig med, at folkepensionen forringes, for at tage det eksempel. Samtidig med at det bliver dyrere at have børn i børnehaver, sætter man disse tilskud til erhvervsvirksomheder op. Det viser også, at når det kniber for virksomhederne selv at holde profitterne oppe, går de til staten, der så yder dem tilskud, og så må staten til gengæld, fordi den ikke kan komme ret langt op over de 50 pct., som den samlede beskatning vel nu ligger på, skære ned på nogle andre områder, og så går det altså f. eks. ud over undervisningssektoren, ud over pensionen. Egentlig er det ikke helt korrekt at sige, at det er staten, der yder tilskud til erhvervslivet. Det, der sker, er, at regeringen og folkettinget beslutter, at skatteyderne, lønmodtagerne skal yde tilskud til erhvervslivet; det er det, der først og fremmest har fået handelsministerens budget til at stige mere end alle andre budgetter, nemlig med 60 pct. i forhold til regnskabstallet.

Ja, jeg tror, det er fremgået af mine bemærkninger, at VS ikke kan støtte den politik, som finanslovforslaget er udtryk for. Den kan ikke ændres gennem debatter her i

[Sigsgaard.]

salen. Gennemgribende ændringer sker kun, hvis de presses igennem udefra.

Hanne Reintoft: Forslaget til finanslov for 1971-72 er faktisk det mest venligtsindede forslag, der er præsenteret for arbejdsgiverne i mange år. Til gengæld er det så arbejderfjendsk og asocialt, som det næsten kan være, og jeg er bange for, at der med dette finanslovsforslag er lagt op til strejker og uro i landet, fordi ingen på forhånd havde ventet så drastiske nedskæringer af de sociale, uddannelsesmæssige og kulturelle goder, som det her bliver foreslået.

Man skulle ellers tro, at baggrunden for en forbedring af reallevefoden snart måtte være i orden, så der kunne udløses nye foranstaltninger mod den sociale skævhed i vores land, men det foreliggende finanslovsforslag indeholder den ene nedskæring efter den anden af de sociale udgifter. Man må undskylde mig, at jeg bliver en smule filosofisk — uden at jeg dog har de samme intentioner som hr. Poul Dam om at blive sådan en slags reserve-Grundtvig — men den forjættende automatisering til masseproduktion af forbrugsvarer, der startede allerede før krigens begyndelse, skulle jo ikke alene medføre flere forbrugsvarer, det bedste ved den var de sociale ændringer, som denne produktionsproces kunne medføre. Fysisk og åndeligt arbejde kan erstattes af maskiner, elektronhjernener kan udføre administrationsarbejde, regninger, lønningssedler, løbende oversigter over salg og lagerbeholdninger kan udskrives automatisk, højtuddannede teknikere kan fodre elektronhjernen med tekniske data og udvikle nye programmer i overensstemmelse med nye opfindelser, lovændringer og afsætningsmuligheder.

Automatiseringen indebærer løfter om store forbedringer i levestandarden, om mere fritid og om national styrke, dens indførelse stillede krav om en forøgelse af forbrugernes købekraft og for hurtigt voksende markeder for dem, der havde overblik til at forstå det i hvert tilfælde. Den såkaldt teknisk-videnskabelige revolution stillede krav om en hævelse af kvalifikationsniveauet, for at den arbejdende befolkning hurtigere kunne omstille sig til nye produktionsprocesser. Arbejdsproduktiviteten i samfundet skulle i

kraft af den teknisk-videnskabelige revolution frigøre en stigende andel af en aldersklasse fra det produktive arbejde, og det skulle så medføre en tilsvarende stigning i tilgangen til uddannelsesinstitutionerne, stadig væk hvis man havde forstået det.

Arbejdsdelingen var forudsætningen for vort samfunds gennembrud. Videreudviklingen af industrien, overførelsen af mennesketænkning til maskiner har i kraft af kybernetikken, elektronregnemaskiner, og hvad vi ellers forstår ved denne tekniske og videnskabelige revolution, er sket på ganske få år. Tidsafstanden mellem videnskabelige opfindelser og deres industrielle udnyttelse er blevet meget kort. Danmark er blevet en industrination med større behov for videnskabsmænd end for direktører og spekulanter. Industriens problemer kan ikke løses ved isoleret rationalisering på de enkelte virksomheder. Det er og må være samfundets opgave at deltage og selv producere de mest profitgivende produktioner og ikke blot administrere og konsultere de private virksomheder eller kapitalisters stigende krav.

På trods af den tekniske udvikling falder levestandarden, absolut på trods, for den var steget, hvis man havde kunnet administrere det rigtigt. Samtidig falder hele den sociale standard, de sociale problemer vokser, antallet af forbrydelser stiger. Det accepteres i almindelighed, at vi på baggrund af betalingskontoens negative tal skal ned sætte vort forbrug. Alt for sjældent får vi tid til at se problemerne i sammenhæng, men der er jo en meget stor sammenhæng mellem vort kapitalistiske samfund og så det foreliggende asociale finanslovsforslag, som betyder lige netop det fald i befolkningens levestandard, som ikke i den givne situation skulle have været nødvendigt, hvis man havde administreret dette land og dets økonomi rigtigt.

Finanslovsforslaget er en bekræftelse på, at samfundssystemet og de, der leder samfundssystemet, ikke formår at udnytte den tekniske udvikling til en løsning af vor tids sociale problemer, tværtimod uddybes modsætningerne i det classesamfund, vi har, om end på et højere niveau end før.

Finansministeren nævnte i fremsættelsestalen, at det centrale spørgsmål er, hvor stor en andel af produktionsstigningen vi skal

[Hanne Reintoft.]

sætte af til offentligt forbrug, til offentlige investeringer og til overførselsindkomster. Videre nævnte ministeren, at hovedsynspunktet i finanspolitikken er udviklingen på statsbudgettet for den samlede danske økonomi. Ved en sådan generel debat om landets økonomi kunne vi efterhånden lige så godt lade de forskellige ministerier foretage de nødvendige justeringer, så at betalingskontoen simpelt hen altid balancerede. Vi behøvede tilsyneladende slet ingen finansminister. Hvis folketingets opgave bare skal være at tage stilling til, om vi har en betalingsbalance eller ej, og om de samlede skatter, afgifter og kontingenter til stat, kommuner og sociale sikringsordninger skal fastlåses på 45 pct. af bruttofaktorindkomsten, er der faktisk ikke noget tilbage at diskutere eller forhandle om. Det er vel også derfor, hele debatten i dag har et underligt løst præg, man snakker om alt muligt andet end netop finanspolitik.

Finanslovsforslaget og især fremsættelses-talen er et klart udtryk for den bureaukratiske kynisme, regeringen tit med finansministeren som sin fornemste talsmand fremfører. Den lader, som om de 1.000 kr., der faktisk tages fra hver eneste borger i Danmark — og det er tit flere tusinde kroner pr. familie — og som skal indefrysés i et urørligt kasseoverskud, er noget ligegyldigt. Men for de millioner af mennesker, der har et budget med udgifter, der op mod 100 pct. er bundet til husleje, mad, transport, tøj og andre fornødenheder, betyder et kasseoverskud, der skal skaffes ved hjælp af 1.000 kr. pr. person, uhyre meget. Det er muligt, man ikke forstår det, når man sidder på regeringsbænkene, men en lavtlønsarbejder forstår det meget tydeligt.

Samtidig med denne unødvendige skatteflåning af alle samfundsborgere nedskæres de arbejdendes og ligestilledes levestandard ved en række asociale omfordelinger af både skat og ydelser, omfordelinger fra lønmodtagerne til de besiddende. Omlægningen af skatteinddragelsen fra den direkte beskatning til indirekte beskatning har ramt og rammer stadig de fattige hårdest af to grunde. Dels bliver den progressive beskatning ophævet, dels undgår kapitalisternes opsparringer at blive beskattet, da de ikke indgår i forbruget. Den progressive beskatning op-

hæves jo også, efterhånden som flere og flere byrder pålægges kommunerne. Det er helt forrykt at tale om et velfærdssamfund, når mælk, flæsk, kartofler og medicin, altså alle livsnødvendige ting, beskattes med 15 pct., mens formuer på over 300.000 kr. kun beskattes med 9 promille. Man skal ikke tro, at befolkningen ikke er ved at få øje for det, for der er en så skrigende modsætning i det, at det simpelt hen ikke bliver ved at gå. Vi kan ikke forsvare, at der overhovedet lægges den mindste skat på mad, det er uforståeligt, at brød til det nøgne eksistensminimum skal beskattes på lige fod med opsparring og luksusgenstande.

Efter finanslovsforslaget omlægges tilskuddene til medicin, så der spares 15 kr. pr. indbygger om året. Velbekomme, siger jeg, for det bliver ikke 15 kr. pr. indbygger det bliver et betydelig større beløb for dem, der er syge og trænger mest til hjælp. De mennesker, der rammes på deres krop og sundhedstilstand som følge af dårlige boligforhold, skal nu ikke alene straffes med boligspekulationen, de skal også straffes med dyrere medicin. Det gælder også dem, der er nedkørt på vores arbejdspladser, fordi man ikke tager de tilstrækkelige sundhedsmæssige hensyn. En ulykke kommer sjældent alene, siger et gammelt mundheld, og finanslovsforslaget er et tydeligt eksempel på, at de sociale ulykker er sat ganske godt i system, og socialministeren har vel også i sin almindelige asociale tankegang haft en finger med i det spil.

Det er, som om regeringen overhovedet ikke har den mindste skygge af social indignation tilbage, endsige social forståelse. Foruden nedskæringen af tilskuddene til medicin skærer man også det alderstillæg væk, som pensionister over 80 år normalt får; og disse 5 mill. kr. er dog kun håndører ved siden af de milliardbeløb, der fastlåses i kasseoverskuddet. Millionærer får fuld folkepension, mens oldingene fratages deres alderstillæg. De borgerlige principper for sociale ydelser, som regeringen slavisk følger, bevirker, at de sociale forhold i vores land udvikler sig i en fuldstændig gal retning.

Statens tilskud til daginstitutionerne skæres ned med 5 pct., og det betyder, at forældrene kommer til at betale en femhundredkroneseddel mere om året for pladser på

[Hanne Reintoft.]

daginstitutionerne, og det vil gå sådan, at det kun bliver de nogenlunde velstillede børn, der kommer på daginstitutioner. De almindelige mennesker, der ikke har råd til at anbringe deres børn på daginstitution, kan hænge nøglen om halsen på deres børn og overlade dem til fortov og baggård.

Staten vil også opkræve en forhøjelse på fra 5 til 10 kr. pr. patient om dagen på hospitalerne. Det giver højere sygekassekontingent. Tilskuddet til opførelse af landarbejderhuse på 25 mill. kr. skæres også væk. Der burde skrives meget stærkere ind over for den asociale politik, der drives, og der skal også nok blive det. I alt for mange år har vi på baggrund af de tekniske fremskridt og på grund af den forherligelse af velfærdssamfundet, man dyrker i den borgerlige presse, stillet forventninger om, at børneinstitutionerne, sygeforsorgen, alderdomsforsorgen, ungdommens uddannelsesfond, kollegiebyggeriet osv. skulle kunne afskaffe den sociale elendighed i vores land. Vi er efterhånden blevet bedre orienteret om de sociale muligheder, som et kapitalistisk samfund kan byde de dårligst stillede. Det er faktisk en helt anden situation. Regeringen skåner end ikke en syg mor for at skabe et kasseoverskud på 3-4 milliarder kr. For regeringen er torpedobåde, kampfly, hundredvis af skattefri millionærer og skattefri aktieselskaber mere afgørende end befolkningens udgifter til mad, til medicin, til børnehaver og andre livsfornödenheder.

Mens personskatterne steg fra 15,2 milliarder kr. i 1968 til 31 milliarder kr. i 1971 — husk valgpropagandaen om, hvor pengene lå bedst — steg selskabsskatterne kun fra 0,9 til 1,2 milliarder kr. Jeg ville foreslå — hvis man overhovedet har nogen skamfølelse tilbage — at selskabsbeskatningen i den alvorlige økonomiske situation, vi er i nu, forhøjes til 60 pct., så kommer den simpelt hen bare på højde med den tilsvarende skat i de øvrige nordiske lande. Det ville være en behagelig forandring, hvis ministeren vil nedlade sig til at udtale sig om sit syn på dette forslag.

Jeg kan påvise et par områder, hvor det er mere nødvendigt at skære ned end på de sociale, uddannelsesmæssige og kulturelle områder. Oprettelsen af offentlige arbejdsformidlingskontorer har kostet staten ca. 90

mill. kr., uden at administrationen er blevet mere tilfredsstillende, tværtimod, det er endog kommet så vidt, at arbejdsgiverne er utilfredse, og det må da i hvert fald irritere regeringen. Fagforeningerne administrerede arbejdsformidlingen gratis og godt. Det var ikke i fagforeningernes interesse, at arbejdsanvisningsretten blev frataget dem, så staten kunne roligt have sparet den ekstraudgift.

Det er også uforståeligt, at der skal være over 30.000 heltidsansatte i forsvaret til en løn, der gennemsnitligt ligger over 50.000 kr. Der findes åbenbart alt for mange højere officerer i vores forsvar. Selvfølgelig forstår vi godt, at det er svært for en NATO-regering at hugge ind på officerer, der er bevæbnet med påbud fra NATOs ministerråd, men hvis regeringen havde blot en lille smule af den sociale indignation, jeg efterlyser, og som er påkrævet i den nuværende situation, ville valget mellem sociale nedskæringer og det at pådrage sig NATO-ministerrådets uvilje ikke være så svært.

Under debatten i forrige uge om de ekstraordinære afskrivningsregler demonstrerede regeringen åbenlyst sin uvilje mod at skære ned på profitterne. I et hvilket som helst hjem eller en hvilken som helst virksomhed er det første, der skæres ned på i en periode med faldende indkomst, dog investeringer i mere luksusprægede genstande og tjenesteydelser. Finanslovsforslaget skærer ikke ned hverken på investeringsmulighederne, på friaktierne eller på luksusimporten, tværtimod skærer man ned på livsfornödenhederne, der hovedsagelig er hjemmeproducerede. Man letter relativt kapitalisternes skattebyrde og bevarer de uproduktive investeringer med det resultat, at der importeres endnu flere luksusvarer og investeres endnu mere i bankfilialer, benzinstationer, tomme fabrikslokaler, reklamer o. lign. Vi så med DFDS-rutebådene, hvor skadeligt og bekosteligt det er for samfundets borgere, at en privat virksomhed får ret til at besejle to havne, som skatteyderne har bekostet, uden at samme virksomhed forpligter sig til varetage sejladsen. Det siges ofte til arbejderne, at de skal forøge produktiviteten. Men hvorfor følger der aldrig forpligtelser med de rettigheder, som de private virksomheder får i form af koncession og afskrivningsregler? Hvordan kan

[Hanne Reintoft.]

man blive ved med at presse på for at få arbejderne til at øge produktiviteten, når de kan få lov at bygge havneanlæg, som en privat kapitalist så kan bestemme at han ikke gider benytte?

Det lyder meget besnærende, at virksomhedernes investeringsevne skal forøges, for at landets konkurrenceevne kan forbedres. Men i virkeligheden føres der ikke nogen som helst kontrol med investeringerne, og de stadig forbedrede investeringsmuligheder benyttes i stigende grad til at dække over bruttoindkomstens størrelse for på denne måde at undgå den i forvejen alt for milde selskabsbeskatning.

Jeg skal heller ikke her undlade at nævne de ca. 9 milliarder kr., der unddrages beskatning hvert år. Hvis denne sorte pengemasse blev beskattet, ville momsén på mad og medicin kunne afskaffes, og man må da spørge: er det ikke rimeligt og retfærdigt, at samfundet beskatter alle indkomster hos alle samfundsborgere, også hos spekulanterne, og til gengæld afskaffer momsén på de helt livsnødvendige ting? Mit parti er modstander af, så stærkt vi overhovedet kan være det, at der opkræves moms på mad, for at der skal kunne skabes et kasseoverskud. Befolkningen lever efterhånden trangere og trangere i stedet for det modsatte. Staten skal ikke kræve flere penge op, end der er brug for, det er tyveri fra de mennesker, der har ydet noget, som har øget produktionen. Og de penge, der skal bruges til sociale ydelser, til uddannelse og kultur, skal inddrages hos dem, der har råd til at betale deres skat.

Som jeg har sagt, mener vi, at den økonomiske situation efterhånden er sådan, at der må og skal skrives ind, og jeg vil derfor gerne stille følgende forslag om motiveret dagsorden, som jeg vil håbe at man vil overveje:

„Idet folketinget henstiller til regeringen at fremsætte lovforslag, hvorefter al moms på fødevarer fjernes,

fortsætter tinget behandlingen af finanslovforslaget.“

Formanden: Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Knud Hertling: Vi har fra grønlandsk side gennem mange år netop fra denne talerstol haft lejlighed til at understrege vor solidaritetsfølelse med det danske folk, og vi gør det gerne fortsat. Imidlertid må det være på sin plads at stille det spørgsmål, hvad det egentlig vil sige at være solidarisk med hinanden. Mon det ikke skulle betyde, at man deler vilkår med hinanden under nogenlunde samme betingelser? Såfremt denne definition af udtrykket solidaritet er dækkende, må man naturligvis i samme åndedrag tilføje, at regeringen med dette finanslovforslag har brudt denne forbindelse for Grønlands vedkommende.

Det, man må konstatere, er, at den samlede besparelse på statsbudgettet for finansåret 1971-72 udgør 2-3 pct. af hele statsbudgettet, medens den procentvise nedskæring i samme finansår for Grønlands vedkommende ligger på omkring 8 pct. Endnu mere grelt bliver det, når det tilføjes, at genopbygningsudgifterne efter orkanen i Angmagssalik og eksplosionsulykken i Godthåb, i alt et beløb på 10-15 mill. kr., skal afholdes inden for de i forvejen stærkt nedskårne bevillinger.

Når man blot ser på de nøgne tal for bevillingerne i 1970-71 og i 1971-72, ser det egentlig meget nydeligt ud. Efter disse tal vil bevillingerne i 1971-72 være større end bevillingerne i indeværende finansår, men dette skal man ikke lade sig narre af. For når man sammenholder disse tal med de stedfundne stigninger i byggeomkostninger, priser og lønninger, kommer man til det resultat, at bevillingerne er faldet med ca. 3 pct., idet anlægningsomkostningerne i den mellemliggende periode er steget med 10 pct. og driftsudgifterne med 11-12 pct.

I hele perioden fra 1960 til 1969 har vi oplevet, at aktiviteten pr. år er steget med ca. 17 pct., og nu oplever vi altså et fald på 3 pct. Jeg vil ikke spørge regeringen, om det er en kovending, en principiel ændring i Danmarks politik over for Grønland. Jeg er da klar over, at et sådant spørgsmål vil blive besvaret med et nej. Men så vil jeg gerne spørge, hvorfor man netop nu bryder den solidaritet, der har hersket gennem mange år mellem Grønland og Danmark. Jeg har lidt svært ved at tro andet, end at der her foreligger en principiel ændring i regeringens Grønlandspolitik.

[Knud Hertling.]

I cirkulære af 23. september 1970 har finansministeriet bekendtgjort, at adgangen til at søge genbevilling i finansåret 1971-72 af ikke forbrugte beløb i 1970 bortfalder. Såfremt dette bortfald praktiseres for Grønlands vedkommende, vil det betyde, at et beløb på ca. 20 mill. kr. fra 1970 må afskrives, selv om dette mindre forbrug udelukkende skyldes de hårde naturforhold i Grønland og specielt ganske ekstraordinære isforhold i sommeren 1970. Jeg vil henstille til finansministeren om at være overordentlig imødekommende over for Grønlandsministeren, når denne kommer og anmoder om genbevilling af de ikke forbrugte beløb i 1970.

Det må stå klart for enhver, at en så kraftig nedskæring både af drifts- og anlægsudgifter for det kommende finansår vil medføre stærk aktivitetsnedsættelse, måske endda med fare for forøgelse af arbejdsløsheden i Grønland. Ganske vist har ministeriet for Grønland ved sin gennemgang af de opgaver, hvis løsning skal udsættes til senere tider, haft en meget heldig hånd. Stort set har man taget områder, hvis retardering ikke får de helt store, katastrofale følger. Men ét område vil jeg gerne fremhæve, og det er boligbyggeriet. Der har man set sig nødsaget til at skære ned, og jeg vil tro, at det er det mest ømtålelige område, man overhovedet kan ramme inden for Grønlands opbygning. Det er min opfattelse, at boligbyggeriet i det hele taget overhovedet ikke tåler nogen form for nedskæring. Vi har endnu for mange boliger af en ganske uanstændig standard, og vi har menneskeligt set ikke råd til at nedsætte takten i dette byggeri. Jeg skal derfor bede om, at man nærmere ser på dette forhold og om muligt forhøjer Grønlands bevilling med dette beløb, således at vores andel af nedskæringen dog kan reduceres f. eks. til 6 eller 7 pct., så vi kan genoprette en lille smule af den solidaritet, vi har talt så meget om.

Søgaard: Socialdemokratiet har i finansudvalget rejst spørgsmålet om støtte til frihedsbevægelserne i Asien, Afrika og Latinamerika. Vi rejste dette spørgsmål over for ministeren for teknisk samarbejde med udviklingslandene, hr. K. Helveg Petersen, og vi fik dengang det svar, at der ikke i gæl-

dende lov og bestemmelser findes hjemmel til at yde en sådan støtte. Det blev også sagt, at man fra regeringen heller ikke påtænker at foreslå lovændringer gående ud på en ændring af mulighederne for at yde støtte af den nævnte art.

Socialdemokratiet finder det selvfølgelig at støtte frihedsbevægelser, som kæmper mod racemæssig og social undertrykkelse og fremmed indblanding. Vi ønsker, at folkene i udviklingslandene skal opnå social ligestilling og politisk frihed. En af de alvorligste farer for den fremtidige internationale fred og stabilitet findes i forsøg på bl. a. gennem fremmed militærs tilstedeværelse at bremse den sociale omvæltning i de fattige lande. Socialdemokratiet anerkender, at frihedsbevægelserne i Asien, Afrika og Latinamerika har ret til at kæmpe for deres selvstændighed og også for økonomisk og social lighed. Vi vil derfor under den videre behandling af finanslovsforslaget fremsætte ændringsforslag gående ud på humanitær støtte til frihedsbevægelserne i de omtalte verdensdele.

Johan Nielsen: For et års tid siden var en delegation fra det færøske lagting på besøg hernede, og ved et møde her i huset blev det af flere medlemmer af det høje ting beklaget, at man vidste for lidt om Færøerne. Det fik et af delegationens medlemmer til at spørge, hvad de færøske medlemmer lavede, siden de ikke oplyste om Færøerne. Se, nu er denne talerstol ikke noget højskolekateder, og det er begrænset, hvad man kan oplyse om Færøerne. Jeg skal indrømme, at jeg i første omgang blev så vred, at jeg bag efter opdagede, at jeg holdt en knækket blyant i min hånd. Men ved nærmere eftertanke tænkte jeg, at jeg kunne jo melde hus forbi. Et medlem af det høje ting må være af en sådan kvalitet, at det må kunne sætte sig ind i de problemer, som det nu engang skal have med at gøre. Og da det var medlemmer, som var i finansudvalget og derfor også skulle have med Færøerne at gøre, mener jeg, at det må falde tilbage på dem selv, hvis de ved for lidt om Færøerne.

Man kan læse en del om Færøerne, og jeg er til enhver tid rede til at tage nogle foredrag til om Færøerne. Jeg er hele Danmark rundt to, tre, fire gange om ugen. Der findes fortrinlige lysbilleder og fortrinlige film, så det skulle ikke skorte på oplysning.

[Johan Nielsen.]

Men ved en lejlighed som denne føler jeg mig måske netop derfor foranlediget til at fortælle — hvis man ikke har haft tid til at læse det, når man har set, at det er Færøerne, det drejer sig om — at der er blevet dannet et landsstyre på Færøerne, det er der nemlig, et landsstyre, som nu består af 5 medlemmer, det vil sige det største landsstyre, vi har haft deroppe endnu. Det er den samme koalition som før valget, så selv om den danske presse med radioen i spidsen råbte op om den store forandring, der var sket ved valget på Færøerne, så kan vi af det her se, at der intet er sket. Jeg har engang nævnt her, at det eneste, der skete, var en rokade, et løsrivelsesmandat gik fra ét løsrivelsesparti til et andet. Det vil sige, at vi kan regne med, at det nye landsstyre vil føre den samme politik, som det gamle landsstyre førte, en politik, der har til formål at fortsætte udbygningen af erhvervslivet.

Og her vil jeg benytte lejligheden til at sige tak for den forståelse, vi har mødt i folketinget, når det drejer sig om det færøske erhvervsliv. Det er resulteret i, at vi i dag har en af de mest moderne fiskerflåder i Europa, og det er resulteret i, at selv om der tilsyneladende er indtrådt en kuldeperiode i arktiske farvande, som måske i nogen grad vil lamme det grønlandske fiskeri i nogle år frem, kommer det ikke til at berøre os så meget, fordi de moderne, store skibe har en aktionsradius, som strækker sig fra New Foundland, fra Ishavet og til vestkysten af Afrika, Nordsøen indbefattet. De, som lytter til radio her, vil af og til kunne høre, at den største fangst, som nogen sinde er bragt ind til en dansk havn, igen er bragt ind af en færøsk kutter. Men vi føler ikke — og det er landsstyret formentlig enig med mig i — at vi har nået noget endeligt mål. Det vil man aldrig gøre i et samfund som det, vi lever i. Der er ting, som fattes os. Vi mangler næsten totalt industri på Færøerne, og derfor ville vi gerne have opbygget en industri. Vi må huske på, at det intensive havfiskeri er så krævende, at når en mand har passeret de 50 år, er han som regel nødt til at gå i land, og derfor skulle vi gerne have noget, som vi kunne beskæftige ham med i land. Jeg ved godt, at udvidelsen af det færøske søterritorium har gjort, at vi har

kunnet drive hjemmefiskeri i langt større stil, end vi har gjort det før, men hvis vi kunne få nogen industri også uden for fiskeindustrien, kunne vi også beskæftige kvinder og unge mennesker, som ellers er nødt til at flytte hjemmefra, fordi de ikke kan få noget at lave derhjemme.

Vi håber meget, at der vil blive et lige så frugtbart samarbejde mellem folketinget og det nye landsstyre, som der var mellem folketinget og det gamle. Jeg ved ikke, om jeg tør komme med en bemærkning om det, jeg her har hørt blive kaldt „støvsugerbanden“; det er derfor, jeg vover at tage ordet i min mund. Vi er ikke gået ram forbi på Færøerne. Statshospitalet er tilsyneladende blevet standset lidt i sin udbygning. Nu kan man måske sige, at det er en ringe sag at drage frem, men når det angår mennesker, så synes jeg aldrig, det er ringe. Tænk, hvad det har betydet, at vi har været nødt til altid at sende alle vore sindslidende herved. De kommer til et fremmed miljø, de kommer til et for dem så fremmed sprog, at der undertiden har manglet den nødvendige kommunikation, som har været en forudsætning for deres helbredelse. Vi har set meget hen til, at statshospitalet skulle blive færdigt, og derfor havde jeg håbet på, at man kunne have vendt støvsugeren den anden vej, så der i stedet for at blive suget noget fra Færøerne var røget noget derop, men det er måske noget, man kan tale sammen om senere hen. Jeg kan ikke se andet, end at når vi deroppe er et så selvstændigt område, som vi er, kan det ikke have nogen påvirkning på dansk økonomi eller dansk erhvervsliv, at vi fortsætter en opbygning, som ligger bagefter den i Syddanmark.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om ændring af lov om forsvarrets organisation m. v. [af Kjeld Olesen m. fl.] og

forslag til lov om ændring af lov om forsvarrets personel [af Kjeld Olesen m. fl.]

Valgt blev: *Erik Kragh, Havnstrup Clemensen, Poul Schliiter, Knud Østergaard, Kristen Østergaard, Arne Christiansen, Enggaard, Bilgrav-Nielsen, Niels Helveg Petersen, Skovmand, Kjeld Olesen, Per Hækkerup, Frode Jakobsen, J. O. Krag, Orla Pedersen, Søgaard og Aksel Larsen.*

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

I skrivelse af dags dato meddeler fiskeriministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om saltvandsfiskeri.

I skrivelse af dags dato meddeler finansministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om registreringsafgift af motor køretøjer m. v. og

forslag til lov om ændring af lov om vægtafgift af motor køretøjer m. v.

Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om Danmarks erhvervsfond har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om forbrugsafgifter og forslag til lov om afgift af benzin har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Efter at folketingsmand *Jørgen Jensen* er afgået ved døden, har vedkommende gruppe i hans sted udpeget følgende nye medlemmer:

til folketingets udvalg til at følge regeringens forhandlinger om Danmarks optagelse i Det europæiske økonomiske Fællesskab den hidtidige stedfortræder *Mads Eg Damsgaard* og til ny stedfortræder *Henning Andersen*,

til folketingets udvalg til løbende at modtage oplysninger af økonomiministeren vedrørende de offentlige investeringer den hidtidige stedfortræder *Hans Kjær* og til ny stedfortræder *Winther*,

til Nordisk Råd den hidtidige stedfortræder *Clara Munck* og til ny stedfortræder *Langkilde*,

til folketingets udvalg til at drøfte problemer og modtage information vedrørende en

ny storlufthavn og en fast forbindelse over Øresund *Langkilde*,

til folketingets toldudvalg *Winther*,
til finansudvalget *Lembourn*,
til folketingets udvalg angående forslag til lov om prisstop *Langkilde*,
til folketingets udvalg angående forslag til toldlov *Winther*,

til folketingets udvalg angående forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om forbrugsafgifter og forslag til lov om afgift af benzin *Winther*,

til folketingets udvalg angående forslag til lov om ændring af lov om Danmarks erhvervsfond *Poul Schliiter*.

De pågældende er herefter valgt.

Medlem af folketinget *Burgdorf* har meddelt mig, at han ønsker til finansministeren at stille følgende spørgsmål

„Vil ministeren undersøge mulighederne for, at handelen nord for den dansk-tyske grænse ligestilles med handelen syd for grænsen med hensyn til refusion af betalt moms, når solgte varer udføres?“

Medlem af folketinget *Erling Dinesen* har meddelt mig, at han ønsker til undervisningsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvad agter ministeren at foretage sig for at fremme opbygningen af universitetssentret i Odense?“

Spørgsmålene vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Fiskeriministeren (A. C. Normann): Jeg tillader mig herved for det høje ting at fremsætte forslag til lov om ændring af lov om saltvandsfiskeri.

I saltvandsfiskerilovens kapitel III er indeholdt de gældende ordensregler for fiskeriet, herunder om afmærkning af redskaber, afstand mellem disse m. m.

Som følge af den i London den 1. juni 1967 indgåede konvention om ordensregler for fiskeriet i det nordlige Atlanterhav vil det, når denne konvention træder i kraft, blive nødvendigt at ændre visse af de tilsvarende i saltvandsfiskeriloven indeholdte regler.

Den nævnte konvention, der snarest vil